अनुसूची– १

नीतिगतव्यवस्थाकालागि सुझाबहरु

क्र.सं.	नीतिगतव्यवस्था गर्नुपर्ने बिषय	औचित्य/कारण
१	मैद्रिकनीतिजारी गर्ने र सोको त्रैमासिकरुपमापुनरावलोकन गर्ने सम्वन्धमावार्षिक क्यालेन्डर बनाइलागू गर्नु उपयुक्तहुने ।	1. संघीय सरकारको बजेट जारी हुने मिति संविधानमै तोकिए जस्तै केन्द्रिय बैंकले जारी गर्ने मैद्रिकनीतिर सोको त्रैमासिकरुपमाहुने पुनरावलोकन सम्वन्धमापनिमिति नै तोकीपूर्व जानकारी गराउने नीतिगतव्यवस्थाहुनसकेमा बैंक तथावित्तीय संस्थालाई रणनीतिक तथाअन्य योजनाबनाउन सहयोग पुग्न सक्ने, 2. उदाहरणका लागिभारतीयर श्रीलंकाकाकेन्द्रिय बैंकसमेतले यस्तो व्यवस्थागर्दै आएको, 3. नेपाल राष्ट्र बैंकले मैद्रिकनीतिर सोको त्रैमासिकरुपमाहुने पुनरावलोकन पछिल्याउने नीतिवानिर्देशनले बित्तीय प्रणालीलाई ठूलो टेवापुग्ने भएकाले ।
२	बिकास बैंकहरु थप मर्जर तथाप्राप्तिमाजानआवश्यक्तानदेखिएकाले यस्का लागिनीतिगतव्यवस्थानगर्दा उपयुक्तहुने ।	1. नेपाल राष्ट्र बैंकले ल्याएको मर्जर तथाप्राप्तिनीतिलाई पूर्णतया सफल गराउनकालागिबिकास बैंकहरु सहर्ष मर्जर तथाप्राप्तिमागइ सफ बनाएको । 2. ९० बिकास बैंक घटेर १८ मा आइसकेको । र, थपआफै घट्दै जाने संकेत देखिएको । 3. त्यसैले,बिकास बैंकहरुकालागिनीतिगतव्यबस्था नै गरी मर्जरमा जानु पर्ने अबस्था नरहेको ।
३	बिकास बैंककालागिहकप्रद शेयर जारी गर्न दिने व्यबस्थामिलाउनु उपयुक्तहुने ।	1. बिकास बैंकहरुको संख्या नेपाल राष्ट्र बैंकले ल्याउनचाहेको अबस्थामाआइसकेको, 2. मर्जर वाप्राप्तिको माध्यबाट थप पूंजी जुटाउने अवस्थालगभग नरहेको, 3. बोनस शेयर वा संचितमुनाफाले मात्रव्यवसायबिस्तारलाई अप्रयाप्तहुने देखिएको, 4. चुक्ता पूंजीबृद्धि गर्दा बिकास बैंकहरु थप सबल भइ बैंकिङ् प्रणालीलाई नै सबल गराउन सहयोग पुग्ने देखिएको ।
४	बिकास बैंकहरुलाई नेपालीमुद्रामा स्थानीयप्रतितपत्र कारोवार गर्न दिनु उपयुक्तहुने ।	1. बिकास बैंकहरुलाई शुल्कआम्दानीको दायरा फराकिलो पार्न सहयोग पुग्ने भएकाले, 2. प्रतितपत्र जारी गर्दा राखिने नगदधितो (क्यास मार्जिन) ले कोष लागत घटाउन सहयोग पुर्याउनेभएकाले,

		3. स्थानीयप्रतितपत्र जारी नभएकै कारणले बिकास बैंककाग्राहक बाणिज्य बैंकजाने कारणबाट बिकास बैंकको व्यवसायमा पर्न जाने असर कम गर्नका लागि, 4. प्रतितपत्रबाट कारावार हुने भए पछि ठूलो मात्रामाहुने नगद कारोवारमा कमीआउनेभएकाले, 5. तुलनात्मकरुपमा बस्तु तथा सेवाबिक्रेताले छिटो रकमपाउने हुनाले, सामान्यतया १ बर्षका लागि जारी गरिने ‘‘सप्लायर्स क्रेडिट ग्यारेन्टी’’ मा भन्दाकम जोखिमहुने भएकाले, 6. ग्राहकले गरेको व्यवसाय र कारोवारको अनुगमनभइराख्ने भएकाले, 7. बिकास बैंकहरुको कर्पोरेट् ग्राहकसंग सम्बन्ध बढ्नेभएकाले, 8. स्थानीय स्तरका व्यवसायीले पनिप्रतितपत्र कारोवार गर्ने ज्ञान र सीप सिक्नपाउनेभएकाले, 9. भविष्यमाबिदेशीमुद्रामा जारी हुने प्रतितपत्र सम्बन्धी कारोवार गर्न एउटा आधार तयार हुनभएकाले, 10. बिकास बैंककाकर्मचारीले पनिप्रतितपत्र सम्बन्धी कारोवार गर्ने ज्ञान र सीप सिक्नपाउने भएकाले, 11. भुक्तानिपाउनु पर्ने रकममालगानी गर्ने (Factoring) प्रडक्ट बिकास गर्न सकिने भएकाले, 12. समग्रमा नेपालीउद्योग व्यवसायको प्रवर्द्धनमायोग्दानपुग्नेभएकाले ।
५	विकास बैंकहरुलाई पनिCreditCardजारी गर्ने व्यबस्थामिलाइनु उपयुक्तहुने ।	1. शुल्कआम्दानीको दायरा फराकिलो बनाउन सहयोग पुग्ने भएकाले, 2. बिकास बैंकले हुर्काएकाग्राहक केहि सेवादिननसक्दा सम्पूर्ण व्यवसायलिएर बाणिज्य बैंक जाने कार्यलाई रोक्न सहयोग पुग्ने भएकाले ।
६	निर्देशितलगानीमाप्रोत्साहनको व्यवस्था	1. प्राथमिकताप्राप्तक्षेत्रमा गर्नुपर्ने लगानी गर्न नसकेमा बैंक तथावित्तीय संस्थालाई जरीवानालगाइने गरेको । तर, कुनै बैंक तथावित्तीय संस्थाले तोकिएको भन्दापनि बढि लगानी गरेमा प्रोत्साहनको व्यवस्थानभएको । 2. यदि बढि लगानीगर्नेलाई प्रोत्साहनको पनिव्यवस्था गरिएमा निर्देशितलगानीअफ बढ्न सक्ने संभावना रहेको । 3. उदाहरणका लागि **सीसीडी रेसियो , लिक्विडिटी रेसियो** आदिमाकेहि

		छुट् दिन सकिने ।
७	कोभिड-१९ संक्रमणका कारण प्रभावित अर्थतन्त्रपुनरुत्थान गर्न र बैंक तथावित्तीय संस्थाहरुको व्यवसाय परिचालन गर्ने क्षमताअभिबृद्धि गर्नका लागिकर्जा स्रोत परिचालनअनुपात(CCD Ratio)को सीमा कोभिड-१९ को प्रभावनसकिंदा सम्मकालागि ८५ प्रतिशत नै कायम गरिनु उपयुक्तहुने ।	1. कोभिड-१९ को पहिलो लहरको प्रभावनसकिदै दोस्रो लहर आएको, 2. उद्योगव्यवसायलगभगबन्द जस्तै अबस्थामा रहेको, 3. ग्राहकहरुलाई कर्जा चुक्ता गर्न ताकेता गर्न नसकिने अवस्था रहेको, 4. यस्तै –यस्तै कारणले कोभिड्को असर कमनहुंदासम्मCCD Ratio)को सीमा८५प्रतिशतकायम गर्नु उपयुक्त देखिएको ।
८	Claims on Residential ProerpertiesकोRisk Weightसम्बन्धमा	1. लकडाउनको कारणबाट परेको प्रभावलाई मध्यनजर गरी Claims secured by Residential Properties को जोखिमभार लाई ५० प्रतिशतकायम गर्नुउपयुक्तहुने, 2. उदाहरणका लागिClaims secured by Residential Properties मा श्रीलंकाको केन्द्रिय बैंकले य ३५ प्रतिशतसम्मको न्यून जोखिमभार कायम गर्नेगरि व्यवस्थाभएको, 3. स्वभावैले घर कर्जा कम जोखिमयुक्तभएको,
९	Claims on Regulatory Retail PortfoloioकोRisk Weightसम्बन्धमा	1. Claims on Regulatory Retail Portfolio अन्तर्गतको Criteria मध्ये Low Value Individual Criteriaको Thresholdलाई रु. ३ करोड बनाउनु उपयुक्तहुने, 2. त्यस्तैगरी,जोखिमभारलाई ६० प्रतिशतकायम गर्नु उपयुक्तहुने, 3. Small Business र Micro, Small and Medium Enterprises (MSMEs)कर्जा स्वभावैले कम जोखिमपूर्ण हुने । 4. भारतमाभारु ५० करोडसम्मको बार्षिक कारोवार हुने सानाव्यवसायकालागिभारु ७ करोड ५० लाखको सीमा रहेको
१०	कोभिड-१९ को प्रभावनसकिंदा सम्मकालागि तरलताअनुपात(Liquidity Ratio)१५% कायम गर्नु उपयुक्तहुने ।	कर्जा स्रोत परिचालनअनुपात(CCD Ratio)को सीमा ८५ प्रतिशत गरी तरलताअनुपात(Liquidity Ratio)पनि१५ प्रतिशत गरिनु उपयुक्तहुने भएकाले ।
११	इजाजतपत्रप्राप्तवित्तीय संस्थाले ऋणीबाट आर्थिक वर्ष समाप्तभएको १५ दिनभित्रनगदमाअसुलभएको ब्याज रकमलाई नियामकीय कोषमा सार्नु	कोभिड-१९ संक्रमण न्यूनीकरणका लागि जारी भएको निषेधाज्ञा अवधिभर र सो अवधिसमाप्तभएको एक महिनासम्म बैंक तथावित्तीय संस्थाले कुनै पनिप्रकारको असुली सम्बन्धीसूचनावालिलामी सम्बन्धि सूचना जारी गर्न नपाउने

	नपर्ने व्यवस्था रहेकोमा यस्तो अवधिआर्थिक वर्ष २०७७/७८ को लागि ९० दिनकायम गर्ने व्यवस्था गरिनु उपयुक्तहुने ।	व्यवस्थाअनुसार असुलीकाकाम कारवाहीप्रकृया अगाडि नबढाइएकाले बैंक तथावित्तीय संस्थाको वित्तीयअबस्थामा पर्नेप्रभावन्यूनीकरण गर्न यस्तो व्यबस्था गरिनु उपयुक्तहुने भएकाले ।
१२	२०७७ चैत्र मसान्तमानियमित र असलवर्गमा रहेका कर्जालाई कोभिड-१९ को प्रभावको कारणले कमसलकर्जामा वर्गीकरण गर्न नपर्ने व्यवस्था गरिनु उपयुक्तहुने ।	1. निषेधाज्ञाका कारण ऋणीहरुको व्यवसायमापनि असर परेकाले तुरुन्तै सांवावाव्याजआउने अवस्था नरहेको, 2. कोभिड-१९ संक्रमण न्यूनीकरणका लागि जारी भएको निषेधाज्ञा अवधिभर र सो अवधि समाप्तभएको एक महिनासम्म बैंक तथावित्तीय संस्थाले कुनै पनिप्रकारको असुली सम्बन्धी सूचनावालिलामी सम्बन्धि सूचना जारी गर्न नपाउने व्यवस्थाअनुसार असुलीकाकाम कारवाहीप्रकृया अगाडि नबढाइएकाले बैंक तथावित्तीय संस्थाको वित्तीयअबस्थामा पर्ने प्रभावन्यूनीकरण गर्न यस्तो व्यबस्था गरिनु उपयुक्तहुने भएकाले ।
१३	कोभिड्लाई नियन्त्रण गर्न गरिएको निषेधाज्ञाका कारण पर्यटन तथायातायात क्षेत्र, अतिरिक्त स्रोत परिचालन गर्ने क्षमतानभएका सानातथामझौलाव्यवसाय, अनौपचारिक क्षेत्रकाश्रमिक, दैनिकज्यालादारीमाकाम गर्नेहरु सबै भन्दा बढि प्रभावित छन् । यीक्षेत्रमा परेको असरलाई मध्यनजर गरी मौद्रिकनीतिमा सम्बोधन गरिनु उपयुक्तहुने ।	यसो गर्न सकिएलघु, सानातथामझौलाव्यवसाय, अनौपचारिक क्षेत्रकाश्रमिकहरुको हितहुने र बैंक तथावित्तीय संस्थाबाट लिएकाकर्जा नियमित गरी पुनःव्यवसायमाथि उठाउन तीवर्गलाई सहयोग पुग्ने भएकाले ।
१४	कोभिड- १९ को दोस्रो लहर सुरु हुनु अगावै (चैत मसान्तभन्दा अघि) भाखा नाघी अनियमित रहेका कर्जाहरुको हकमा असुलीको प्रकृया अघि बढाउन सक्ने व्यवस्थागरिनु उपयुक्तहुने ।	कोभिड – १९ को असरको कारणले नभइअन्य कारणले वा ऋणीको गलतनियतका कारण अनियमित रहेका कर्जालाई नियमित गराउनवाअसुल उपर गर्न कर्जा असुलीकाविभिन्नप्रकृयाहरु शुरु गरिनु उपयुक्तहुने भएकाले ।
१५	अनिवार्य नगदअनुपात, वैधानिक तरलताअनुपात, बैंकदर आदिकम गरिनु उपयुक्तहुने ।	कोभिड – १९ को असरको कारणले बैंक तथावित्तीय संस्थालाई पारेको असर न्यूनीकरण गर्नका लागि यस्तो व्यवस्था गरिदा स्रोत परिचालनकालागि सहयोग पुग्ने भएकाले ।

१६	सरकारी निक्षेपहरुहालसम्मबाणिज्य बैंकहरुमामात्र राखिदैआएकोमाविकास बैंकहरुमापनि राखिने व्यवस्था गरिनु उपयुक्तहुने ।	1. बिकास बैंकहरु थप सबल बन्दै गएको । राष्ट्रियस्तरका बिकास बैंकहरुको चुक्ता पूंजीलगभग ३ अर्व ५० करोड रुपैयां नाघिसकेको । 2. बिकास बैंकहरुकाशाखा दुर दराजमापनि रहेकाले सरकारी सेवाप्रदान गर्न सक्ने भएको । 3. बिकास बैंकहरुले पनि पूर्ण आधुनिक बैंकिङ् सेवा बाणिज्य बैंकहरुकै स्तरमा दिने गरेको । 4. जोखिमव्यवयस्थापनपनि बाणिज्य बैंकहरुले जस्तै गर्ने गरेको । बरु, सानानिक्षेप परिचालन र कर्जा प्रवाह गरी जोखिमबिबिधीकरण गर्दै आएको ।
१७	विकास बैंकबाट जारी गरिने बैंक ग्यारेन्टी पनिसरकारी सरकारी कार्यालयले स्वीकार गरिदिने वातावरण मिलाइनु उपयुक्तहुने ।	सार्वजनिकखरिद नियमावलीलाई २०७६ सालमा संशोधन गरी बिकास बैंकहरुको पनि बैंक ग्यारेन्टीले मान्यतापाउने व्यवस्थाभइसकेको भएतापनिव्यवहारमा त्यस्तो नभएकाले ।
१८	विद्युतीय कारोबारलाई प्रोत्साहन गर्न, थपनीतिगनव्यवस्थाहुनुउपयुक्तहुने ।	1. नगद रहित कारोवारलाई प्रोत्साहन गर्नका लागि, 2. सम्पत्ती शुद्धिकरण निवारणमा टेवादिनकालागि, 3. महामारी जस्ता अवस्थामा बैंकमाजाने कार्य न्यूनीकरण गरी गराइमाहामारी नियन्त्रणमा टेवा पुर्‍याउनकालागि ।
१९	QR, Inter Bank Transfer, Connect IPSर RTGS जस्ता विद्युतीय कारोबारलाई प्रोत्साहन गर्न त्यसमालाग्ने शुल्कन्यूनीकरण गर्ने नीतिगतव्यवस्था गर्नु उपयुक्तहुने ।	1. विद्युतीय र नगद रहित कारोवारलाई प्रोत्साहन गर्नका लागि, 2. सम्पत्ती शुद्धिकरण निवारणमा टेवादिनकालागि, 3. महामारी जस्ता अबस्थामा बैंकमाजाने कार्य न्यूनीकरण गरी गराइमाहामारी नियन्त्रणमा टेवा पुर्‍याउनकालागि
२०	Digital Currencyसम्बन्धमा । हाल यस कारोवारलाई नेपालमाप्रतिबन्ध गरिएको ।	1. विश्वकाविभिन्नदेशले मान्यताप्रदान गरेको दृष्टान्त भएको तथाआफ्नै Digital Currencyजारी गर्ने कार्य विभिन्न देशहरुले बढाउदै लगेको, 2. अन्तराष्ट्रिय शेयर बजारहरुमा समेत यस्ता Digital Currency लाईListing गरिएको पनिपाइएको, 3. तर, केहि देशहरुले यस्को नियन्त्रणलाई कडाई गरिएको, 4. त्यसैले, नेपालमाDigital Currencyलाई प्रयोगमाल्याउनुउपयुक्तहुने नहुने सम्बन्धमा विज्ञहरुको संलग्नतामा एक अध्ययन समिति गठन गरी प्रतिवेदनतयार पारी सोहीअनुसारको नीतिगतव्यवस्थाहुनु उपयुक्तहुने ।

२१	सुरक्षित कारोवारका सम्वन्धमाआवश्यक ऐन तथाकानूनहरु समेतको तर्जुमा भै कर्जा सूचना केन्द्र लि. मा रेकर्ड गराउने कार्य पनिभइसकेको भएतापनिप्रभावकारीरुपमालागू हुनबांकी रहेको ।	बैंकतथावित्तीय संस्थाहरुले धितोकोरुपमालिएकाचालू सम्पत्तीतथामेशिनरी जस्ता स्थीर सम्पत्तीलाई सुरक्षित कारोवारका ऐनमाभएकाव्यवस्थाअनुसार अभ्रुविस्तार गर्ने व्यवस्थाहुनु उपयुक्तहुने ।
२२	Private Equity, Venture Capital, Debt Equity Conversion, Special Purpose Vehicleतथाअन्तरबैंक निस्कृय कर्जा(Non-Performing Loan)कारोवार सम्वन्धमा ।	1. आ.व. २०७७/७८ को मौद्रिकनीतिमावित्तीय क्षेत्रसम्वन्धीव्यवस्थाको कर्जा भुक्तानीअवधिको म्यादथप, कर्जा पुनरसंरचनातथापुनरतालिकीकरण अन्तर्गत सि.नं. ११२ मा "अतिप्रभावित क्षेत्रका परियोजनामाप्रवाहभएको कर्जालाई पुनरसंरचनातथापुनरतालिकीकरण मार्फत पुनरुत्थान गर्न पर्याप्तनभएमाआवश्यकताअनुसार सम्बन्धितनिकायहरुसँग समन्वय गरीPrivate Equity, Venture Capital, Debt Equity Conversion, Special Purpose Vehicleलगायतका माध्यमबाट पुनरसंरचना गर्न सकिने व्यवस्थामिलाइने छ ।" भनी गरिएको व्यवस्थाको आवश्यकनीतिनिर्माण गरी जति सक्दो छिटो कार्यान्वयन गरिनु उपयुक्तहुने, 2. उक्तकार्य गर्न समय लाग्ने भएकाले, हाललाईDiscount Priceमा अन्तर–बैंक निस्कृय कर्जा (Non-Performing Loan)को खरिद विक्री गर्न गराउन सक्ने नीतिगतव्यवस्था गरिएमा,निस्कृय कर्जाव्यवस्थापन गर्न विशेष दखल राख्ने बैंक तथावित्तीय संस्थाहरुले अन्य बैंक तथावित्तिय संस्थाहरुवाट त्यस्ताकर्जा खरिदगरि व्यवस्थापन गर्नसक्ने र यस्ले त्यस्तो कारोवार गर्ने दुबै संस्थार समग्र वित्तीय प्रणलीलाई टेवापुग्ने भएकाले ।
२३	कर्जाको सुरक्षणका रुपमालिईने अचल सम्पत्ति (जग्गा/घरजग्गा) को मुल्यांकन(Valuation)मा एकरुपताकायम गर्ने सम्वन्धमा ।	1. आ.व. २०७५/७६ को मौद्रिकनीतिमावित्तीय क्षेत्र कार्यक्रमअन्तर्गतको नियमनअन्तर्गत सि.नं.११२ मा "स्थिर सम्पत्तिवा घरजग्गाको धितोमा प्रवाहहुने कर्जामा धितो मुल्यांकनमाएकरुपताकायम गराउन सरोकारवालाको समन्वयमाधितो मूल्यांकनमार्गदर्शन जारी गरिनेछ" भनिउल्लेख भएको, 2. तर,हालसम्मपनि सो सम्वन्धमाकुनै मार्गदर्शन जारी नभएका कारण सोही ऋणीको सोहीधितोको सम्पत्तिको मुल्यांकन बैक वित्तीय संस्था र मुल्यांकनकर्ता पिच्छे फरक फरक आउन सक्ने भएको, सोहीआधारमा ऋणीले अधिककर्जाकोलागि बैंक

		वित्तीय संस्थासंग Bargaining गर्ने समेत गरेको पाइएको, 3. बैंक वित्तीय संस्थाविच वढ्दो अस्वस्थ्य प्रतिस्पर्धाका कारण धितो मुल्यांकनभएको छोटै अवधिमा सोहीधितोको अधिकमूल्यांकन गराई अन्य बैंक वित्तीय संस्थाबाट कर्जा लिनजाने संभावनापनि रहेको, 4. बैंक वित्तीय संस्था पिच्छे फरक फरक मुल्यांकनविधी र मूल्यांकनको दररेटका कारण ऋणीलाई समेत अधिकआर्थिक भार परिरहेको, र 5. बैंक तथावित्तीय संस्थामा जोखिमपनि बढ्न सक्ने भएकाले धितो मूल्यांकन सम्बन्धमाGuidelines यथाशिघ्र जारी गरिनु उपयुक्तहुने ।
२४	आ.व. २०७६/७७ को मौद्रिकनीतिमावित्तिय क्षेत्र कार्यक्रमअन्तर्गतको नियमनअन्तर्गत सि.नं.१०४ मा "प्रणालीगत रुपमा महत्वपूर्ण बैंक (Systemically Important Bank)को नियमनतथा सुपरिवेक्षणका लागि छुट्टै व्यवस्था गरिनेछ" भनिउल्लेख भएको र आ.व. २०७७/७८ को मौद्रिकनीतिको अनुसूची २ मा आ.व. २०७६/७७ को मौद्रिकनीतिको लक्ष्य र प्रगतिविवरणको क.सं. ३५ मा "अध्ययनभइरहेको" भनीउल्लेख भएकोभएतापनिउक्तकार्य हुनबांकी रहेको ।	1. ठूला बैंक वित्तीयसंस्थाहरुमा समस्याआएमात्यसले बैंकिङ् क्षेत्र लगायत समग्र अर्थतन्त्रमापार्न सक्ने जोखिमको मूल्यांकनकाआधारमा प्रणालीगत रुपमा महत्वपूर्ण बैंक (Systemically Important Bank)हरुको वर्गिकरण गर्ने अन्तराष्ट्रिय अभ्यास रहेको, 2. छिमेकीमुलुकभारतले पनिपछिल्लो पटक ३ वटा बैंकहरु-State Bank of India, ICICIर HDFCलाई यसरी वर्गिकरणमा गरेको तथाअन्य देशहरुमापनि यस्तो व्यवस्थाभएको दृष्टान्त भएको, 3. प्रणालीगत रुपमा महत्वपूर्ण बैंक (Systemically Important Bank-SIBs)का सम्बन्धमाआवश्यकव्यबस्था गरी छुट्टै नियमनतथा सुपरिवेक्षणको व्यवस्था गरिनु उपयुक्तहुने ।
२५	कोभिड १९ विरुद्धको खोप आयात गर्ने फर्म कम्पनीतथा कोभिड् उपचारका लागिखोलिने वा विशिष्टिकृत गरिने अस्पताललाई प्रवाह गरिने कर्जालाई प्राथमिकतादिइनु उपयुक्तहुने ।	1. कोभिड महामारीको तेश्रो चौंथो लहर समेत आउन सक्ने आंकलन गरिएको र सोबाट बालकहरु बढि प्रभावितहुन सक्ने अनुमान गरिएको, 2. स्वास्थ्यमन्त्रालयले देशभरका सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरुलाई तयारी अवस्थामा रहन र कम्तीमा २० प्रतिशत बेड् बालवालिकाकालागि सुरक्षित राख्ननिर्देशनदिएको अबस्था रहेको । 3. तर, सरकारी र नीजिदुवै क्षेत्रमानिकै कम संख्यामामात्रबाल अस्पतालहरु रहेको तथा देशभरका सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरुमा समेत वालवालिकाकालागिजम्मा १२० वटामात्र

		ICU Bedउपलव्ध रहेको, 4. तसर्थ, कोभिड्को रोकथामतथाउपचारका लागिआवश्यकपर्ने खोप आयाततथा कोभिड् विशिष्टकृत अस्पतालको रुपमाव्यवस्थामिलाइ, उपचारको व्यवस्थामिलाउने फर्म, कम्पनीतथा अस्पताललाई कर्जा आवश्यकभएमान्यूनतमव्याजदरमा कर्जा सुविधावा रिफाईनान्स सुविधावाव्याजदरमा सहुलियतदिने नीतिगतव्यवस्था गरिनु उपयुक्तहुने ।
२६	1. बैंक तथावित्तीय संस्थाहरुमा ऋणीले घर जग्गाधितो सुरक्षण राखीकर्जा लिने प्रचलन रहेको । एउटै कर्जाका लागिलिइने धितो सुरक्षण घरजग्गाहरु एक वा सोभन्दा वढी भएको अवस्थामा ऋणीले आंशिककर्जा चुक्ता गरी सुरक्षणमा रहेको धितो आंशिकफुकुवा गर्नुपर्नेमा मालपोत कार्यालयबाट सर्वप्रथमउक्तकर्जासंग सम्बन्धित सवै धितो फुकुवा गरि ऋणीको वांकीकायमहुने कर्जाका लागि सम्बन्धितधितो पुनः रोक्का गर्नुपर्ने भन्ने व्यवस्थाका कारण ऋणीको आंशिककर्जामात्रचुक्ताभएको अवस्थामा सम्पूर्ण धितो फुकुवा गर्न पर्नुले बैंक तथावित्तीय संस्थाहरुलाई जोखिमहुन सक्ने संभावना रहेको । 2. तसर्थ, आंशिकधितो फुकुवा गर्नुपर्ने अवस्थामा, उक्तकर्जासंग सम्बन्धित सवै धितो फुकुवा गर्नु पर्ने व्यबस्था हटाइ थपकर्जा लगानी रकमको हकमामात्र दृष्टिबन्धक लिखतपारित गर्ने व्यवस्थामिलाइनु उपयुक्तहुने ।	1. हालको अनलाईन प्रविष्टिका कारणप्रायः एकै दिनमाधितो फुकुवा– रोक्का गर्ने कार्य सम्पन्नहुननसक्ने संभावना रहने रअर्को दिनलाग्ने गरेको, 2. तसर्थ, धितो फुकुवापश्चातपुनःधितो रोक्काहुनु अगावै ऋणी सम्पर्क विहिनभएमाअफ ठुलो जोखिमहुनसक्ने आदि कारणले संभावित जोखिमन्युनीकरणकालागि"सम्बन्धित बैंक तथावित्तीय संस्थाहरुबाट अनुरोध भई आएमाआंशिकधितो पनिफुकुवा गरिदिन सकिने"भन्नेनीतिगतव्यवस्था गरि दिनकालागिआवश्यकपहल गरिदिनु उपयुक्तहुने । 3. त्यस्तैगरी, बैंक तथावित्तीय संस्थाबाट कर्जा उपभोग गरिरहेका साविकका ऋणीहरुले मालपोत कार्यालयमा दृष्टिबन्धक लिखतपारित गरी बैंक तथावित्तीय संस्थामा सुरक्षण वापत राखेको धितोको मुंल्याकनकाआधारमा निजहरुलाई सोहीधितोमाथपकर्जा लगानीगर्दा वा साविकमाधितोबन्धक राखेको धितोको मुंल्याकनकाआधारमा थपकर्जा लगानीगर्दा साविकमा राखेको धितोबन्धकलिखतलाई निरन्तरतादिई थपकर्जा रकमको मात्रराजस्वलिई थपधितो बन्धकलिखतपारित गर्ने नीतिगतव्यवस्थाको लागिपहल गरिदिनु उपयुक्तहुने ।

२७	स्थानीयतहको बैंक खाताबिकास बैंकमा संचालन गर्नेव्यबस्थाहुनु उपयुक्तहुने ।	1. स्थानीयतहहरुको बैंक खाताहाल वाणिज्य बैंकहरुमामात्र संचालनहुने व्यवस्थाभएको । 2. तर,ग्रामीण क्षेत्रमाअधिकांशकार्य क्षेत्र भएकाविकास बैंकहरु स्थानीयनिकायलाई उक्त सेवादिनबन्चित रहेको । 3. उक्तवाध्यकारी व्यवस्था हटाई स्थानियतहहरुले बिकास बैंकहरुमापनिखाता संचालन गर्न सक्ने नीतिगतव्यवस्थाभएमाबिकास बैंकहरुहरुको कोषको लागत घट्न गई आधारदरमा कमीहुने भएकाले ऋणीलाई प्रवाहहुने कर्जाको व्याजदर समेत घट्न सक्ने भएकाले सो सम्बन्धमानीतिगतव्यवस्थाहुनु उपयुक्तहुने।
२८	प्रादेशिकस्तरका बिकास बैंकलाई काठमाण्डौ उपत्यकाभित्र एउटा शाखाखोल्न दिनु उपयुक्तहुने ।	1. प्रादेशिकविकास बैंकहरुमाखाताखोली कारोवार गरिरहेका स्थानीयग्राहकहरु अध्ययन, पेशा, व्यवसाय, औषधोपचार लगायतकाकामविशेषले काठमाण्डौ उपत्यकाजानु पर्दा निजहरुलाई नगद कारोवारका लागि समस्याहुने गरेको । तर, एउटा शाखा काठमाडौंमा खोल्न दिइएमाउक्तव्यवहारिक कठिनाइ हट्न सक्ने देखिएको, 2. त्यस्तैगरी, नेपाल राष्ट्र बैंक, नेपालधितोपत्रवोर्ड, नेपाल स्टक एक्सचेन्ज लि., सिडिएस एण्ड क्लियरिङ् लि., शेयर रजिष्ट्रार, कम्पनी रजिष्ट्रार आदिलगायतकाकार्यालयहरुसंग समन्वय गर्न सहज र मितव्ययीहुने, 3. नेपाल सरकारले समेत संघीय सरकारसंग काम कारवाहीकासिलसिलामा समन्वय गर्न वारम्बार काठमाण्डौ उपत्यकागईरहनु पर्ने भएकाले सहजताकालागिप्रदेशकामुख्यमन्त्रीहरुलाई काठमाण्डौ उपत्यकामा समेत आवास भवनको व्यवस्था गर्ने कार्यलाई अगाडि बढाएको दृष्टान्त भएको, 4. ग्राहकको सुविधा र माथिउल्लेख गरिएका कारण समेतले *कार्यकारी प्रमुखलगायतकाउच्चव्यवस्थापकहरु प्रधानकार्यालयमा नै रहने गरी*तोकिएको सीमा सम्मको निक्षेप र कर्जा प्रवाह गर्न सक्ने र शाखाप्रबन्धकको मातहतमाशाखा संचालनहुने गरि काठमाडौंमा एउटा शाखा स्थापना गर्न प्रादेशिकबिकास बैंकलाई दिनकालागिनीतिगतव्यवस्था गरिनु उपयुक्तहुने ।
२९	ऋणीले बैंक उपर धितो लिलामीप्रकृया रोक्का गरिपाउनअदालतमा मुद्दा दायर गर्दा	1. बैंक तथावित्तीय संस्थाहरुबाट स्वयम कर निर्धारण गरि पेश गरेको वित्तीयविवरणमा उल्लेखित कर रकम र आन्तरिक राजस्वकार्यालयबाट कर परीक्षण हुंदानिर्धारित कर

	धरौटी राख्नुपर्ने व्यवस्था गर्नु उपयुक्तहुने ।	रकममाचित्तनबुझेमा बैंक तथावित्तीय संस्थाहरुले प्रशासकीयपुनरावेदनकालागिआन्तरिक राजस्वविभागकामहानिर्देशक समक्षपुनरावेदनको निवेदन पेश गर्दा थपनिर्धारण गरिएको कर रकमको २५ प्रतिशत धरौटी राख्नुपर्ने, प्रशासकीयपुनरावेदनबाट भएको निर्णय उपर समेत चित्तनबुझेमा राजस्वन्यायाधिकरणमा पुनरावेदनगर्दा थप २५ प्रतिशत सहित ५० प्रतिशत धरौटी राख्नुपर्ने व्यवस्थारहेको दृष्टान्त भएको, 2. तर, बैंकतथावित्तीय संस्थामाधितो सुरक्षण राखीकर्जा उपभोग गरेका ऋणीहरुले कर्जाको सावातथाव्याज समयमाभुक्तानीनगरेमा बैंकतथावित्तीय संस्थाले कर्जा असुलीकालागिविभिन्न चरणका कर्जा असुली सम्बन्धमा मौखिक तरताकेतातथालिखितसूचनाहरु दिइकर्जा असुलीप्रकृयाहरु पुरा गर्ने गरेको र तत्पश्चातपनिकर्जाको सावाव्याज असुलीनभएमावा ऋणीले कर्जा तिर्ने तदारुकतानदेखाएमाबैंक तथावित्तीय संस्थाले आफ्नो लेना असुल उपरका लागि सुरक्षणमा रहेको धितो लिलामी गर्ने वा सो नभएमाआफै सकार गर्ने वा सकार सम्पत्तिलिलामी गर्ने प्रकृया अगाडि बढाउदा ऋणीले कुनै रकम धरौटी नराखीअदालतमा मुद्दा दायर गर्ने गरेको। 3. त्यस्ता मुद्दाकोफैसलाहुनलामो समय लाग्ने गरेको । यसरी,बैंक तथावित्तीय संस्थाको खराव कर्जा असुल उपर हुननसकीयथावत रहीरहनेअबस्था रहेको । 4. ऋणीहरुले अदालतमालिलामीप्रकृया रोक्नकालागि मुद्दा दायर गर्दा धरौटी राख्नुपर्ने व्यबस्था गर्न सकिए यस्ता घटना न्यूनिकरण हुन सक्ने । 5. तसर्थ, यस सम्बन्धमानीतिगतव्यवस्थाकालागिपहल गर्नु उपयुक्तहुने ।
३०	धितोपत्र कारोवारकालागिबिकास बैंकहरुलाई Brokerइजाजतपत्रप्रदान गर्ने सम्बन्धमा ।	1. हालधितोपत्र सम्बन्धी कारोवारका लागिमुलुकको शहरी क्षेत्रभन्दावाहिर शहरोन्मुख क्षेत्र लगायत ग्रामीण क्षेत्रहरुमावसोबास गर्ने व्यक्तितथा संस्थाहरुसमेत इच्छुक भई धितोपत्र कारोवारमा सहभागीहुने क्रम वढ्दै गइरहेको, 2. ग्रामीण क्षेत्रमा समेत कार्यजालो भएकाविकास बैंकहरुलाई आफ्नो सहायककम्पनीखोलीधितोपत्र कारोवार गर्नBroker को इजाजतपत्रप्रदान गर्ने नीतिगतव्यवस्थाभएमा ग्रामीण क्षेत्रमावसोवास भएकाव्यक्तिहरु लाभान्वितहुने देखिएको, 3. तसर्थ, उक्तव्यवस्थाकालागिनीतिगतव्यवस्थाकालागिपहलहुनु

		उपयुक्तहुने ।
३१	आफ्ना ग्राहकहरुको मात्रजीवनविमा गर्ने प्रयोजनार्थ संस्थागतवीमाअभिकर्ता भई काम गर्नका लागिआवश्यकनीतिगतव्यवस्थागर्ने सम्वन्धमा ।	1. बैंकतथावित्तीय संस्थाहरुबाट व्यक्तिगततथाआवधिककर्जा उपभोग गर्ने ऋणीहरुको दिर्घकालिन सामाजिकतथावित्तीय सुरक्षाको लागिउक्त ऋणीहरुको जीवनविमा गर्नु ऋणी तथा बैंक दुवैका लागिउपयुक्तहुने, 2. विगतमाबैंक तथावित्तीय संस्थाहरु संस्थागतविमाअभिकर्ता भइ गरिएकाआफ्ना ग्राहकहरुको विमापोलिसी समयमा नै विमाअवधिव्यतितनहुन्जेलसम्म निरन्तर नविकरण गराउनु पर्ने भएकाले, 3. विमा समितिले समेत आफ्नो नियमनकारी निकायको सहमतिलिई समितिवाट इजाजतप्राप्त गरि संस्थागतअभिकर्ताका रुपमाकाम गर्न पाउने व्यवस्था गरेको, 4. बिकास बैंकहरुको शुल्कआम्दानीको श्रोत न्यूनप्रायःहुने र शाखा सञ्जाल समेत ग्रामिण भेगमा वढी रहेको कारणले ग्रामिण क्षेत्रमाविमाको पहुंच अभिवृद्धि गर्ने नेपाल सरकार र विमा समितिको उद्देश्य प्राप्तीमा समेत सघाउ पुग्ने भएकाले,
३२	महिलाउद्यमीलाई प्रदान गरिने सहुलियतपूर्ण कर्जामा संशोधन गर्नु उपयुक्तहुने ।	1. विशेषशर्त नभएकाले धनीवर्गका महिलाले पनि यो कर्जा लिन सक्ने भएकाले । 2. यसरी हुन सक्ने दुरुपयोगलाई समय मै रोक्नु उपयुक्तहुने भएकाले । 3. कर्जाको मागभौगोलिकअवस्था, मानिसको बसोबास, व्यवसायको संभावनाअनुसार निर्धारण हुने भएकाले शाखाअनुसार न्यूनतम सहुलियतपूर्ण कर्जा प्रवाह गर्ने व्यवस्थाव्यवहारिक नभएकाले पुर्नविचार गरिनु उपयुक्तहुने भएकाले ।
३३	उद्योग-व्यवसाय सुचारु गर्न थप चालुपूंजीकर्जाको व्यवस्था सम्वन्धमा ।	कोभिड-१९ का कारण भएको लामो अवधिको वन्दावन्दीबाट प्रभावितउद्योग-व्यवसाय सुचारु गरीउत्पादन र रोजगारीलाई कायम गर्न सहजीकरण गर्ने उद्देश्यले ऋणीको आवश्यकता र परियोजना/व्यवसायको सम्भाव्यताको आधारमा २०७७ चैतमाकायमभएको चालु पुँजीकर्जाको सीमामा बढीमा २० प्रतिशतसम्म सम्बन्धित बैंक तथावित्तीय संस्थाले थपकर्जा प्रवाह गर्न सक्ने व्यवस्था गरिनु उपयुक्तहुने ।
३४	अल्पकालीनप्रकृतिकाचालु पूँजीकर्जा तथा कोभिड प्रभावित ऋणीहरुलाई	1. २०७८ असार महिनासम्मभुक्तानीअवधिभएका डिमाण्ड लोन, क्यास क्रेडिट लगायतकाअल्पकालीनप्रकृतिकाचालु

	विगतमाप्रवाह गरिएको कर्जाहरुको भुक्तानीअवधिथप गर्ने सम्वन्धमा ।	पूँजीकर्जाहरुलाई बैंक तथावित्तीय संस्थाले ऋणीको अवस्थाविश्लेषण गरी २०७८ पुस मसान्तसम्मभुक्तानी गर्न सकिने गरी नवीकरण गर्न सक्ने व्यवस्था गरिनु उपयुक्तहुने, 2. त्यस्तैगरी, यसअधि कोभिड प्रभावित ऋणीलाई पुर्नस्थापनाकालागिप्रदान गरिएको थपकर्जाहरु कोभिडको पहिलो लहरको असरबाट बाहिर निस्कननपाउदै दोश्रोलहर आएको र लामो अवधि सम्मको निषेधाज्ञा रहेका कारण सो कर्जा भुक्तानी गर्न नसक्ने अवश्था रहेकाले त्यस्ताकर्जाहरुको चुक्ता गर्ने अवधि एक वर्षकालागिथप गरिनु उपयुक्तहुने ।
३५	कोभिड-१९ का कारण पटक पटकलागू गरिएको वन्दावन्दीका कारण प्रभावित ऋणीहरुको Debt Moratoriumप्रदान गर्ने तथाRescheduling/Restructuringगर्ने सम्वन्धमा ।	1. कोभिड-१९ का कारण पटक पटकलागू गरिएको वन्दावन्दीका कारण प्रभावित ऋणीहरु (Hotel, Tourism Sector, Education Sector, Individual Loan, Loan to Small Business/SMEs-Upto Rs. 1 Crore, MSMES, Loans availed by Indivual who have lost their jobs) को बन्दावन्दीसम्मको अवधिको सम्पूर्ण हर्जाना व्याजहरु माफ गरि भुक्तानी गर्नुपर्ने सांवातथाव्याज रकमलाई ऋणीको अनुरोधमाअधिकतम १ वर्षसम्मकालागि बैंक वित्तिय संस्थाहरुले Debt Moratorium (Both Principal & Interestको लागि) प्रदान गर्न सक्ने व्यवस्था गरिएमा राम्रो हुने देखिएको, 2. यसरी, थपिएको अवधिमा ऋणीले परिस्थितिको आंकलन गरि Business Revival को थपकार्ययोजना सहित बैंक समक्ष अनुरोध गरेमा ऋणीको व्यवसायको स्थीति, पुर्नजागरणको सम्भावना, भविष्यमाकर्जा तिर्न सक्ने यथेस्ट आधार (Future Cash Flow), धितोको मुल्यांकनतथापर्याप्ततालगायतकाविभिन्नआधारमा सन्तुष्ट भएमा बैंक वित्तियसंस्था स्वयंमलेनै त्यस्ताकर्जाहरुको विवरण केन्द्रिय बैंकलाई रिपोर्टिङRescheduling/Restructuring/Long Term Arrangement गर्न सक्ने व्यवस्था गर्ने ।
३६	संस्थापक शेयर सर्वसाधारण शेयरमा परिणत गर्ने सम्बन्धमा	1. बैंक तथावित्तीय संस्थाले वित्तीय कारोवार सञ्चालनभएको दशबर्ष पूरा गरी सक्दा एक बलियो संस्थाभइसकेको हुने, 2. तसर्थ, अन्तराष्ट्रिय अभ्यास अनुसार वित्तीय कारोवार संचालन गरेको दशवर्ष पुरा गरेको तर संचित नोक्सानीमा नरहेको बैंक तथावित्तीय संस्थाहरुको सम्पूर्ण संस्थापक शेयरलाई सर्वसाधारण समुहमा परिणत गर्न सकिने नीतिगतव्यवस्था गर्नु उपयुक्तहुने, 3. यसो गर्दा शेयरहोल्डिङ् कुनै एक – दुई समूहमा केन्द्रितनभइबिबिधीकरण हुने र छरिएर रहेको पूंजीव्यवसायिककार्यका लागि जुट्ने ।

३७	गैह्र कार्यकारी संचालकलाई उचितपारिश्रमिकभुक्तानी गर्ने व्यवस्था गरिनु उपयुक्तहुने ।	1. बैंक तथावित्तीय संस्थाहरुको सञ्चालक समितिलाई अझै वढी व्यवसायिकबनाउननिजहरुले वढी भन्दा वढी संस्थाकालागि समय प्रदान गर्न सक्ने वनाई अझै वढी जिम्मेवार वनाउन बैंक वित्तिय संस्थाको संचालक समितिमा रहने **गैह्र कार्यकारी संचालक**हरुको नियुक्तिको मापदण्डलाई थपव्यवस्थित, पारदर्शि र प्रतिस्पर्थी वनाउँदै निजहरुलाई विज्ञता र योग्यतातथा संस्थाको आकारका आधारमा उचितपारिश्रमिकभुक्तानी गर्न सक्ने गरि व्यवस्था गरिनु उपयुक्तहुने । 2. छिमेकीमुलुकभारतमा समेत बार्षिकभा.रु.२० लाखसम्मभुक्तानीदिने गरि गैह्र कार्यकारी संचालकनियुक्त गर्न सक्ने व्यवस्था रहेको ।
३८	गतआ.ब.मा ऋणीहरुलाई राहतदिनकालागिदुई पटकसम्म छुट् दिइएको र यसबाट प्रभावितनभएका र सामान्य रुपमामात्रप्रभावितऋणीहरुले समेत समान रुपमाफाइदालिने अवसर पाएको । तर, बैंकिङ्ग क्षेत्र स्वयं नै प्रभावितहुनपुगेको ।	प्रभावितमध्ये कै एक क्षेत्रले अर्को प्रभावित क्षेत्रलाई छुट् दिदाथपप्रभावितहुनपुग्ने भएकाले ।
३९	1. वाणिज्य बैंकहरुलाई रु. १ करोड सम्मको सानातथामझौलाकर्जा निश्चतलक्ष्यतोकीअनिवार्य लगानी गर्न निर्देशनदिइए पछि यसबाट सानाकर्जामा केन्द्रितविकास बैंकहरुले हुर्काएकाऋणीहरु वाणिज्य बैंकले तुलनात्मक रुपमा साविकको धितोमा बढि कर्जा दिईSwapगर्ने गरेको । 2. यसबाट वाणिज्य बैंक र विकास बैंक को Level Playing Field एउटै हुनगइबिकास बैंकलाई अत्यन्तै असर पर्न गएको ।	असल उद्देश्यका साथ बाणिज्य बैंकहरुलाई सानातथामझौलाकर्जा प्रवाह गर्नका लाग्लिक्ष्यतोकिदिएको भएतापनि यस्ले बिकास बैंक र फाइनान्स कम्पनीलाई असर पर्न गएकाले, यस सम्बन्धमा बैकल्पिकउपाय सोच्नु उपयुक्तहुने ।
४०	कृषि क्षेत्र लगायतअन्यविभिन्न क्षेत्रमाप्रदान गर्नु पर्ने तोकिएकानिर्देशितकर्जाहरु लगानी गरि	Covid-19 को प्रभावको कारणले सहजताका साथ बैंक तथावित्तीय संस्थाले बजारीकरणको कार्य गर्न नपाएकाले ।

	सक्नु पर्ने समय सीमा बढाउनुउपयुक्तहुने ।	
४१	आगामीआ. ब. मा पनि सरकारले ठूलो रकमकर्जा उठाउने लक्ष्य राखेको । जस्ले गर्दा तरलतामाचाप पर्न सक्ने भएकाले नेपाल राष्ट्र बैंक र सरकारको समन्वयमा बैंकिङ् उद्योगमा तरलता समस्याहुननदिने व्यवस्था गरिनु उपयुक्तहुने ।	1. सरकारले राजश्व उठाउने तर खर्च नगर्ने प्रवृतिअन्त्य गर्न, 2. बैंकिङ् उद्योगमा तरलताअभावको समस्या सृजनाहुननदिन, 3. व्यवसाय संचालनकालागिकर्जा उपलब्धहुने वातावरण सृजना गर्न ।
४२	Covid-19 को असरबाट प्रभावितकर्जाहरुलाई Reschedule / Restructure गर्ने अवधि २०७८ पौष मसान्तसम्मकायमगर्न उपयुक्तहुने ।	Covid-19 बाट प्रभावितअसरलाई व्यवस्थापन गर्नका लागि ।
४३	Covid-19 बाट प्रभावितकर्जाहरुलाई नेपाल राष्ट्र बैंकको निर्देशनअनुसार Reschedule / Restructure गरे पछि नियमितभएकाकर्जालाई असलकर्जा सरह १%मात्रकर्जा नोक्सानीव्यवस्थाकायम गरिनु उपयुक्तहुने ।	यस्ता कर्जालाई १२.५ प्रतिशतकर्जा नोक्सानीव्यवस्था गरिनु परेमा बैंक तथावित्तीय संस्थाको वित्तीयविवरणमा ठूलो नकरात्मक असर पर्ने भएकाले ।
४४	कर्मचारीले लिने आवास कर्जामा लाग्दै आएको Interest Gap Tax लाई नलाग्ने व्यवस्था गरिनु उपयुक्तहुने ।	कर्मचारीहरुले आफ्नो संस्थालाई योगदान गरेवापतपाउने सहुलियतपूर्ण व्याजमाग्राहकसंग तुलना गरी फरक रकमहिसाब गरी सरकारले कर लिने गर्नु अत्यन्तै अनुपयुक्तव्यवहार भएकाले यस सन्दर्भमा नेपाल राष्ट्र बैंकले पहल गरिदिनु उपयुक्तहुने ।
४५	1. बैंकले Cloud मा आफ्नो डाटाहरु राख्न सकिने भएकुनकुन डाटा राख्नमिल्ने अथवानसकिने भए Cloud मा राख्ननमिल्ने डाटाका बारेमा स्पष्ट निर्देशन जारी गरिनु उपयुक्त हुने । 2. यदी Cloud Service लिन सकिने भए कस्तो अबस्थामा सकिन्छ वा बिदेशका Cloud Service	बैंक तथा संस्थालाई निर्देशनको अनुपालनागर्दै कार्य गर्न सहजहुने र यस सम्बन्धमाभएकाConfusion हटाउन गर्न सहजहुने ।

	Provider हरुसँग सेवालिन सकिने कि नसकिने भन्ने सम्वन्धमापनिनिर्देशन जारी उपयुक्तहुने ।	
४६	सुक्ष्म निगरानीमा राख्नुपर्ने कर्जा	विगतदुई वर्षदेखि निरन्तर नोक्सानमाभएकाव्यवसायलाई प्रदान गरिएकाकर्जालाई सुक्ष्म निगरानीमा राख्नुपर्नेव्यवस्थालाई कोभिड्को असरलाई मध्ये नजर गर्दै आगामी १ वर्ष सम्मकालागिस्थगित गर्नु उपयुक्तहुने ।
४७	कर्जा धितो अनुपात	कोभिडको कारणले उत्पन्नअसहज परिस्थितिलाई मध्ये नजर गर्दै कर्जा लगानीअनुपात ८०:२० भित्रहुनुपर्ने व्यवस्थालाई आगमी एक वर्षका लागिखुकुलो पारिनु उपयुक्तहुने ।
४८	सहकारीसंग सहकार्य	ग्रामिण क्षेत्रको बिकास तथा बैंकिङ्गपहुंचविस्तार गर्न बैंक तथावित्तिय संस्थाहरुले सहकारीहरुसँगको सहकार्यमा कृषितथाउत्पादनमूलक क्षेत्रमालगानीगर्न सक्ने वातावरण निर्माण गर्न आवश्यकनीतिगतव्यवस्था गरिनु उपयुक्तहुने ।
४९	विप्रेषणको सदुपयोग	विप्रेषणको सहि सदुपयोगकालागिकृषितथाअन्यउत्पादनशील क्षेत्रमालगानी गर्ने व्यबस्थामिलाउने गरी नीतिगतव्यबस्था गरिनु उपयुक्तहुने ।
५०	NFRSअनुसारको Profit Tier II Capital मा राख्नपाईने व्यवस्था गर्नु उपयुक्तहुने ।	कोभिड - १९ ले बैंकिङ्ग क्षेत्रमापारेको असर व्यवस्थापनकालागिCapital Adequacy Ratio निर्धारणका लागिNFRSअनुसारको Profit Tier II Capitalमा राख्नपाइने व्यवस्था गर्नु उपयुक्तहुने ।
५१	विपन्नवर्ग तथातोकिएकाप्राथमिकताप्राप्त क्षेत्रमाप्रवाहभएको कर्जामा CCD Ratio, ९० प्रतिशतकायम गरिनु उपयुक्तहुने	1. बैंक तथावित्तीय संस्थाहरु यी क्षेत्रमाकर्जा प्रवाह गर्न थपप्रोत्साहितहुने, 2. कोभिड्ले पारेको असरबाट स्रोत परिचालनमा परेको असर व्यवस्थापन गर्न पनि सहयोग पुग्ने ।
५२	**मौद्रिक उपकरणहरुमानिम्न परिवर्तन गरिनु उपयुक्तहुनेः**	

उप बुंदा	बिषय	बिद्यमानव्यवस्था	परिवर्तनकालागि अनुरोध	औचित्य /कारण
१.	बैंकदर	५%	३%	कर्जा तथानिक्षेपको ब्याजदरको

				आधार तय गर्न ।
२.	अनिवार्य नगद मौज्दात	३%	२%	बजारमा लगानीयोग्यनगदप्रवाह बढ्ने र यस्ले कर्जाको ब्याजदर कम गर्न सहयोग गर्ने ।
३.	वैधानिक तरलता मौज्दात	८%	५%	बजारमा कर्जा लगानी योग्य रकम बढाउन ।
४.	रिपो दर	३%	बोलकबोल / प्रतिस्पर्धाका आधारमा	खुलाबजारको अबधारणालाई प्रोत्साहनतथा प्रवर्द्धन गर्न ।
५.	निक्षेप बोल कबोल दर	२%		
५३	1. सहकारी मार्फत ग्रामिण क्षेत्रमालगानी गर्न सकिए कृषि क्षेत्रमा योगदानपुग्न सक्ने, 2. ग्रामीण क्षेत्रमाकार्यरत सहकारी संस्थामार्फत सामुदायिक सिंचाई प्रणालीमा प्रवाह गरेको कर्जा तथा ग्रामीण क्षेत्रमा ट्र्याक्टर, थ्रेसर तथाअन्य कृषिऔजार खरिद गर्ने प्रयोजनको लागिप्रवाहभएको कर्जा विपन्नवर्ग कर्जामा गणना गर्ने व्यवस्थाभएको *(एकीकृत निर्देशन नं. १७ को बुंदा नं. ३ को ज)*तर, बैंक तथावित्तीय संस्थाहरुले सहकारीहरुलाई नै कर्जा प्रवाह गर्ने सम्बन्धी स्पष्ट व्यवस्थानभएको (।		1. शहर केन्द्रितशहकारीहरु झण्डै बैंकहरुले जस्तै कार्य गर्ने भएतापनि ग्रामिण भेगमा रहेका शहकारीहरुले ग्रामिण क्षेत्रमा कृषि, पशुपालन र लघु उद्यम गर्नका लागि सहयोग गर्दै आएको देखिएको, 2. ग्रामिण केन्द्रितभएकाले उनीहरुसंग सदस्यहरुको व्यवसायबिस्तारका लागि सहयोग गर्न प्रर्याप्त पूंजीनहुने गरेको पनि देखिएको, 3. बैंक तथावित्तीय संस्थाले यस्ता शहकारी मार्फत कर्जा लगानी गर्न सक्ने नीतिगतव्यवस्थाहुन सकेमा नेपालको सम्बिधानमा नै "सार्वजनिक, निजीतथा सहकारी क्षेत्रको सहभागिता र स्वतन्त्रबिकास मार्फत राष्ट्रिय अर्थतन्त्र सुदृढ गर्ने"र सहकारी क्षेत्रलाई प्रवर्धन गर्दै राष्ट्रिय बिकासमाअत्याधिक परिचालन गर्ने"भन्ने राज्यको नीतिमा*(नेपालको सम्बिधानको धारा ५१ को घ को १ र ३)*पनि सहयोग पुग्ने । 4. तर, शहर केन्द्रितशहकारीहरुको भने नेपाल राष्ट्र बैंक जस्तै पेशागत संस्थाबाट नियमन र सुपरिवेक्षणको व्यवस्थामिलाउनु उपयुक्तहुने ।	
५४	खाता संचालन शुल्क		1. बैंक तथावित्तीय संस्थाले लिने ब्याजदर, दिने ब्याजदर र लिने शुल्कमा नेपाल राष्ट्र बैंकले सीमातोकिदिएकाले बैंक तथावित्तीय संस्थाको आम्दानी घट्दै गएको । तर, संचालनखर्च, जोखिमव्यवस्थापनखर्च आदिभने बढ्दै गएको । 2. खाता संचालन शुल्कलिने अन्तराष्ट्रिय अभ्यास पनि रहेको । 3. तसर्थ, खाता संचालन शुल्क (Account Maintenance Fee) नेपाल राष्ट्र बैंकले सीमातोकिदिएको परिधिभित्र रहेर लिनपाउने नीतिगतव्यवस्था गर्नुउपयुक्तहुने ।	
५५	खरिद गरिएको शेयर Hold गर्ने समय नयूनतम ३ महिना गर्नु उपयुक्तहुने		1. शेयर खरिद गर्न पाउने तर उपयुक्त समयमा बेच्ननपाउने व्यवस्थाउपयुक्तनहुने, 2. तसर्थ, Core Capitalको १ प्रतिशतमात्रबिक्री गर्न पाउने	

		हालको व्यवस्था हटाउनु उपयुक्तहुने ।
५६	बैंक तथावित्तीय संस्थाले संस्थापक शेयरमा गरेको लगानी	1. यस्तो लगानी पछि साधारण शेयरमा परिणत भएपनिविपन्नवर्गमा वर्गमा गरिएको लगानीमा गणना गर्न दिनु उपयुक्तहुने, 2. त्यस्तो साधारण शेयर २०७८ पौष मसान्तभित्र बेचिसक्नु पर्ने भन्ने व्यवस्था हटाउनु उपयुक्तहुने ।
५७	शाखाबिस्तार	उपत्यकाबाहिर र काठमाडौंउपत्यकामाचक्रपथभन्दाबाहिर शाखाखोल्न नेपाल राष्ट्र बैंकको स्वीकृतिआवश्यकनपर्ने व्यवस्था गर्नु उपयुक्तहुने ।

***

अनुसूची – २

एकीकृत निर्देशन सम्वन्धी सुझावहरु

क्र. स.	एकीकृत निर्देशन नं.	हालको विद्यमानव्यवस्था	प्रस्तावितव्यवस्था	संशोधन गर्नुपर्ने कारण
१	इ.प्रा. निर्देशन नं.१ को २.१(B-II)	**Supplementary Capital-General Loan Loss provision** General loan loss provision limited to a maximum of 1.25% of total Credit RiskWeighted Exposures. Loan loss provision created on pass loan as per regulatory requirement shall be eligiblefor inclusion Tier 2 Capital.	1. General loan loss provision limited to a maximum of 1.5% of Credit **Risk Weighted Exposures.** 2. Loan loss provision created on **performing loan** as per regulatory requirement shall be eligible for inclusion Tier 2 Capital. 3. Alternatively, General loan loss provision limited to a maximum of 1.25% of **totalRisk Weighted Exposures.**	If total risk weighted assets and performing loan is considered **instead of Credit risk exposure and Pass Loan** or if it is allowed up to **1.5% of Credit Risk Weighted Exposures**, it will help to increase the supplementary capital which will ultimately help to increase CAR and ultimately help the BFIs to maintain CARat a time when Pandemic has been hitting the business and profitiablity of the BFIs.
२	इ.प्रा. निर्देशन नं.१ को ३.३	**Past Due Claims** Any loan, except for claim secured by residential property, which is or has	Assign lower level of risk weight than 150% (For example 125%).	Most of the credit facilities are in overdue state during lockdown/prohibitory period. Bank will have to assign risk weight of 150% to such loan facilities which will increase

		been past due at any point of time during the last two years, will be risk-weighted at 150% net of specific provision.		credit risk weighted exposure to greater extent and affect the capital adequacy ratio. Hence, it is suggested to provide relaxation in such clause.
३	**इ.प्रा. निर्देशन नं.१को** ६.४(a)	**Supervisory adjustments in risk weighted assets and capital** 7. Where the banks do not adopt sound practices for the management of operational risk, an additional capital charge of 2% to 5% of Gross Income of Immediate previous financial year shall be levied for operational risks. **However, for FY 2077/78 such capital charge shall be 2% to 3%**. 9. During the course of review, where the supervisor is not satisfied with the overall risk management policies and procedures of the bank, the total risk weighted exposures of the bank shall be increased up to 5%. **However, for FY 2077/78 such increment shall be up to 3%.** 10. In case the bank has not achieved the desired level of disclosure requirements, the total risk weighted exposures of the bank shall be increased up to 3%. **However, for FY 2077/78 such increment shall be**	It would be better to continue the Capital Charge applied for the current FY for FY 2078/79 too	Since the Pandemic situation is still there in view of hitting by the second wave of the Covid - 19, it is recommended to continue this provision for next fiscal year also.

		up to 1%.		
४	इ.प्रा.निर्देशन नं.२/०७७ बुँदा नं. १(क र ख)	कर्जा/सापटको साँवावाब्याजभुक्तानीहुनुपर्ने भाखा नाघेको अवधिकाआधारमा सम्पूर्ण कर्जा सापटलाई देहायबमोजिमवर्गीकरण गर्नु पर्नेछ असल(Pass) : (अ) भाखा ननाघेका र **१ महिनासम्म**भाखा नाघेका कर्जा/सापट, सूक्ष्म निगरानी(WatchList) : (अ) **१महिनादेखि तीनमहिनासम्म**भाखा नाघेका कर्जा/सापट निष्कृय कर्जा (Non-Performing Loan): निष्कृय कर्जालाई निम्नानुसारका वर्गीकरण गर्नुपर्नेछ : (१)कमसल(Sub-standard) : **३ महिनादेखि ६ महिनासम्म**भाखा नाघेका कर्जा/सापट । (२) शंकास्पद(Doubtful): **६ महिना देखि बढीमा १ वर्षसम्म**भाखा नाघेका कर्जा/सापट । (३) खराब (Loss): **१वर्ष भन्दा बढी** अवधिले भाखा नाघेका कर्जा/सापट ।	आर्थिक वर्ष २०७८/७९ का लागिउक्तवर्गीकरण निम्नानुसार गरिनु उपयुक्तहुने: असल(Pass) : (अ) **भाखा ननाघेका र ३ महिनासम्म**भाखा नाघेका कर्जा/सापट, सूक्ष्म निगरानी(WatchList) : (अ) **३ महिनादेखि ६ महिनासम्म**भाखा नाघेका कर्जा/सापट निष्कृय कर्जा (Non-Performing Loan) : निष्कृय कर्जालाई निम्नानुसारका वर्गीकरण गर्नुपर्नेछ : (१)कमसल(Sub-standard): **६ महिनादेखि ९महिनासम्म**भाखा नाघेका कर्जा/सापट । (२) शंकास्पद(Doubtful): **९ महिनादेखि बढीमा १ वर्षसम्म**भाखा नाघेका कर्जा/सापट । (३) खराब (Loss): **१वर्षभन्दा** बढी अवधिले भाखा नाघेका कर्जा/सापट ।	1. कोभिडको कारणले गर्दा समग्र राष्ट्रिय आर्थिक गतिविधिलाई प्रभावपारेको, 2. नियमितरुपमा सांवातथाव्याजभुक्तानी गर्ने ऋणीहरु समेत अप्ठ्यारोमा परिरहेको, 3. बैंक तथावित्तीय संस्थाहहरुलाई पनि ठूलो कर्जा नोक्सानीव्यवस्था गर्न परी मुनाफामा असर पर्न गएको, 4. मुनाफामा असर पर्दा पूंजीप्रर्याप्तताअनुपातमा समेत असर गरी व्यवसायबिस्तारमा समेत असर पर्न जाने संभावनाभएकाले ।
५	२/०७७, (५)	बैंक तथावित्तीय संस्थाहरुले कुनै व्यक्तिलाई सुनचाँदीकर्जा प्रवाहगर्दा त्यस्तो ऋणीले धितोस्वरुपदिएको सुन वाचाँदीजाँच गरी कर्जा सुरक्षित रहेको यकिन गरेर मात्रकर्जा प्रवाह गर्नु पर्नेछ ।	फरक फरक समयमा एउटै ऋणीलाई एक भन्दा बढी कर्जा प्रवाह गरिएको कारणले एक कर्जाको लागी एक थैलीहुने गरी, एक भन्दा बढी थैलीमा सुनचाँदी राखिएको अवस्थामाथपकर्जा नोक्सानीव्यवस्थाकायम गर्न नपर्ने	1. एउटै ऋणीलाई फरक फरक मितिमा एक भन्दा बढी कर्जा प्रवाहभएको अवस्थामा सुनचाँदी राखिएको थैली एक भन्दा बढी हुन सक्ने भएकोले, 2. व्यवहारिक अप्ठ्यारोलाई

		यसरी कर्जा प्रवाहगर्दा ऋणीले धितो स्वरुपदिएको सुन वाचाँदी एउटै थैलीमा राखिएको हुनुपर्नेछ । कथंकदाचित् कुनै ऋणीले दिएको एकभन्दा बढी थैलीहरु वाएकभन्दा बढी थैलीहरु राखिएको एउटा थैलीमात्रधितो राखीवा सुनचाँदीको परीक्षण जाँचनगरी सुनचाँदीकर्जा प्रवाहभएमात्यस्तो कर्जामा शतप्रतिशतकर्जा नोक्सानीव्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।	व्यवस्था गराउनु उपयुक्तहुने ।	पनि सम्बोधन गर्नुपर्ने भएकाले, 3. तर, एकै दिनमाप्रवाहहुने कर्जाका हकमा एक भन्दा बढी हुननहुने व्यवस्थालाई जारी राख्नु उपयुक्तहुने
६	इ.प्रा.निर्देशन नं. २/०७७ ७-ग	इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाले देहायको अवस्थामाबाहेक तेस्रो पक्षको धितोमा मात्रै प्रवाहितकर्जालाई यस निर्देशनबमोजिमवर्गीकरण गरी असल, कमसल र शंकास्पदकर्जामा पर्ने भए सो वर्गमा तोकिएको प्रतिशतको अतिरिक्त २० प्रतिशतथपकर्जा नोक्सानीव्यवस्थाकायम गर्नु पर्नेछ । ऋणीको अन्य सम्पत्तिको सुरक्षणले नखाम्ने भई थप सुरक्षण वापत तेस्रो पक्षको धितो समेत लिई कर्जा प्रवाह गरेको अवस्थामा ऋणीको अन्य सम्पत्तिको सुरक्षणले नखामेको जतिकर्जामा माथिउल्लेख भएबमोजिमथपकर्जा नोक्सानीव्यवस्था गर्नु पर्नेछ । यस्ताकर्जाको छुट्टैविवरण तयार गर्नु पर्नेछ । (अ) ऋणी व्यक्तिभएमानिजको एकाघर परिवारका सदस्यको नाममाभएको धितो । (आ) ऋणी फर्म भएमा सो फर्मको प्रोप्राइटर, साझेदार वानिजको एकाघर परिवारका	यस सम्बन्धमानिम्नानुसार एक बुंदाथप्नु उपयुक्तहुने: **ऋणी कम्पनीभएमाउक्तकम्पनीको संचालकवानिजको एकाघर परिवारका सदस्यको नाममाभएको धितो ।**	1. कम्पनीको नाममा नै धितो खरिद गरी कर्जा लिंदाकम्पनीकाप्रकृतिअनुसार व्यवसाय नै संचालन गर्न नसकिने अबस्थाआउने भएकाले, 2. यो व्यवस्थाबाट सानातथामझौलाउद्यम, सेवाव्यापारिक कम्पनीहरुलाई ठूलो असर पर्न गएको ।

		सदस्यको नाममाभएको धितो । (इ) जग्गाएकीकरण वा करारमार्फत व्यावसायिक कृषि, उद्योग र अन्यव्यवसाय सञ्चालन गर्न सम्झौताअनुसारको लिज सम्पत्तिको सुरक्षणमा प्रदान गरिएको कर्जा । (ई) एक करोडसम्मका परियोजनाधितोमा प्रवाहभएकाकर्जा । तर, मिति२०६९/०३/२९ भन्दा अघि प्रवाहितआवधिककर्जाको हकमाअन्तिमकिस्ताभुक्तानीअवधिसम्मयस्तो थपकर्जा नोक्सानीव्यवस्था गर्न बाध्यकारी हुने छैन ।		
७	इ.प्रा.निर्देशननं.२/०७७ ३० (ख)	यस कार्य विधिमाउल्लिखित सहुलियतपूर्ण कर्जाहरु मध्ये कृषितथा पशुपन्छी कर्जा बाहेक अन्यकर्जा शीर्षकमा ग्रामीण इलाकालाई प्राथमिकतामा राखी २०७८ असार मसान्त सम्ममा वाणिज्य बैंकले ५०० वान्यूनतमप्रतिशाखा १० तथा राष्ट्रिय स्तरका विकास बैकले ३०० वान्यूनतमप्रतिशाखा ५ मध्ये जुन बढी हुन्छ सोहीबमोजिम सहुलियतपूर्ण कर्जा प्रदान गर्नु पर्नेछ । राष्ट्रियस्तर बाहेककाविकास बैक तथावित्तकम्पनीले क्रमशः न्यूनतम २०० र १०० वटा सहुलियतपूर्ण कर्जा प्रदान गर्नु पर्नेछ ।	तोकिएको संख्यालाई कोभिड्को असर रहेसम्मकालागि घटाउनु उपयुक्तहुने ।	1. कोभिड्को कारण व्यवसायबिस्तारमा असर परिरहेकाले, 2. क्षेत्रीय स्तरका बिकास बैंकलाई त झन् असर परिरहेकाले ।
८	इ.प्रा.निर्देशन नं. २/०७७ ८-२	इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथावित्तीय संस्थाबाट प्रवाह गरिएकाकर्जा मध्ये कोभिड-१९ बाट अतितथामध्यमप्रभावित क्षेत्रमाप्रदान गरिएको कर्जाको	यस व्यवस्थालाई २०७८ पौषसम्मपनिकायम गरिनु उपयुक्तहुने	कोभिड-१९ रोकथाम गर्ने प्रयोजनको लागी नेपाल सरकारले २०७६ चैत्र ११ बाट लामो समय निषेधाज्ञा लगाएको कारण प्रभावितउद्योग व्यवसायपुनः कोरोनाको दोस्रो

		हकमा ऋणीको परियोजनावाव्यवसायमा परेको प्रभावतथावित्तीयअवस्थाको मूल्याङकन गरी ऋणीको लिखितकार्ययोजनाअनुसार भविष्यमाउद्योग व्यवसाय सञ्चालनमाआई ऋण चुक्ताहुन सक्नेमा बैक तथावित्तीय संस्थाआश्वस्तभएमा सम्बन्धित ऋणीको अनुरोधमा एक पटकको लागि ऋणीले बुझाउनु पर्ने ब्याजको १० प्रतिशत रकमअसूल उपर गरी देहायकाशर्तहरुको अधीनमा रहीकर्जाको पुनरतालिकीकरण र/वापुनरसंरचना गर्न सकिने छ । (क) यस्तो पुनरतालिकीकरण र/वापुनरसंरचना २०७७ पुस मसान्तभित्र गरि सक्नु पर्नेछ । (ख) यसरी पुनरतालिकीकरण र/वापुनर संरचनागर्दा २०७६ पुस मसान्तमा सक्रियकर्जाहरुको लागिन्यूनतम ५ प्रतिशतकर्जा नोक्सानीव्यवस्थाकायम गरी असलवर्गमा वर्गीकरण गर्न सकिनेछ ।		लहरका कारण निषेधाज्ञा लागु हुँदा धैरै मारमा परेको र उक्तव्यवसायलाई पहिलेकै अबस्थमाफर्काउनकालागि यस्तो आवश्यक्ता देखिएकाले ।
९	२/०७७,(८),(२)	तर, बुझाउनुपर्ने ब्याजको १० प्रतिशत रकमबुझाउननसकेको कारणले २०७७ पुस मसान्तसम्म कर्जा पुनरसंरचना/पुनरतालिकिकरण गर्न असमर्थ ऋणीहरुबाट माथिउल्लिखितशर्तहरुको अधिनमा रहि बुझाउनु पर्ने ब्याजको ५ प्रतिशत रकमअसूल उपर गरी २०७८ असार मसान्तभित्रकर्जाको	1. बर्तमान कोभिड महामारीको परिस्थितिलाई मध्यनजर गर्दै पुनरसंरचना/पुनरतालिकिकरण गर्न सक्ने समय बढाउनु उपयुक्तहुने, 2. एक पटक पुनरसंरचना / पुनरतालिकिकरण गरिसकेको कर्जाका हकमा सम्बन्धित बैंक तथावित्तीय संस्थाले ऋणीको व्यवसाय/आयमा परेको असरलाई मध्यनजर गर्दै पुन:पुनरसंरचना/पुनरतालिकिक	कोभिड्को दोस्रो लहर कायम नै रहेको र निषेधाज्ञा पनिकायम रहेकाले एक पटक पुनरसंरचना / पुनरतालिकिकरण गरिसकेको कर्जाहरुको समेत किस्ताब्याजनियमितहुनगाह्रो भइरहेकाले ।

		पुनरसंरचना/पुनरतालिकीण गर्न उपर्युक्तव्यवस्थाले बाधापुगेको मानिने छैन ।	रण गर्न सक्ने व्यवस्थामिलाउनु उपयुक्तहुने, 3. कोभिड महामारीका कारणले पुनरसंरचना/पुनरतालिकिकरण गरिएको कर्जाका हकमाकर्जाको किस्ताव्याजको भुक्तानीलगातार छ (६) महिना सम्म नियमितभएमाथपकर्जा नोक्सानीव्यवस्थाकायम गर्न नपर्ने बनाउनु उपयुक्तहुने ।	
१०	२/०७७, (२३)	अधिविकर्ष (Overdraft) लगायतकाप्रयोजन नखुलेका व्यक्तिगतकर्जाको सम्बन्धमा	*प्रयोजनखुलेको अवस्थामा*व्यक्तिगतअधिविकर्ष कर्जा एउटा व्याक्तिलाई पचास लाखभन्दा बढी पनिप्रवाह गर्न मिल्ने हो वाहोइन स्पष्ट गर्नु उपयुक्तहुने ।	प्रयोजननखुलेका भन्ने शब्दको प्रयोगले अस्पष्टता देखिएकोले
११	२/०७७, (३१)	कर चुक्ता/दाखिला प्रमाणपत्र सम्बन्धमा: (घ) कुनै पनिफर्म वाकम्पनीलाई कर्जा स्वीकृत वानवीकरण गर्दा आन्तरिक राजस्वविभागको एकीकृत कर प्रणाली (Integrated Tax System)मा रहेको सम्बन्धितफर्म वाकम्पनीको वित्तीयविवरण सम्बन्धी सूचना समेतलाई आधार लिई गर्नु पर्नेछ । साथै, स्वीकृत ऋण रकमतथामितिउक्त प्रणालीमा प्रविष्ट गर्ने व्यवस्था समेत गर्नु पर्नेछ ।	*दुई करोड रुपैयां*भन्दामाथिको कर्जा स्वीकृत तथानवीकरण गर्दा मात्रIntegrated Tax System मा रहेको वित्तीयविवरण सम्बन्धी सूचना समेतलाई आधार लिने र स्वीकृत ऋण रकमतथामितिउक्त प्रणालीमा प्रविष्ट गर्ने व्यवस्थागर्न उपयुक्तहुने ।	1. सानाव्यवसायीहरु सो प्रावधानका सम्बन्धमा पूर्ण रुपमा सुसुचित भैनसकेको 2. ने.रा. बैंकको निर्देशानुसार नै रु.२ करोड सम्मको कर्जाका लागी कर चुक्ता प्रमाणपत्र अनिवार्य नगरिएको ।
१२	२/०७७, (३४)(३)	ग्राहकको चालुपुँजीकर्जा सीमानिर्धारण गर्दा गतवर्षको लेखापरीक्षण भएको वित्तीयविवरण, कम्तीमाआगामी ३ वर्षसम्मको अनुमानितवित्तीयविवरण, ग्राहकले पेश गरेको व्यावसायिक योजनाआदिको आधारमा गर्नु पर्नेछ ।	*५० लाख रुपैयां सम्मको सानाकर्जाको* हकमा लेखापरीक्षण भएको वित्तीयविवरण लिने प्रावधानलाई अनिवार्य नगर्दा व्यवहरिक हुने ।	1. कर भुक्तानीप्रयोजनको व्यवस्थासंग पनितादम्यतामिलाउन, 2. सानाव्यवसायैहरुको खर्च कम गरि उनीहरुलाई कर्जाका लागीप्रोत्साहन गर्न आवश्यक देखिएकोले ।

१३	२/०७७, (३४)(५)	कोभिड-१९ बाट प्रभावितउद्योग व्यवसायलाई सुचारु गर्न सहजीकरण गर्ने प्रयोजनको लागि ऋणीको आवश्यकता र उद्योग/व्यवसायको सम्भाव्यताको विश्लेषण गरी २०७६ चैत मसान्तमाकायमकर्जाको सीमामा**एक पटकको लागि**चालु पुँजीकर्जा उपयोग गरेका ऋणीको हकमाचालु पुँजीकर्जाको अधिकतम २० प्रतिशतसम्म र चालु पुँजीकर्जा उपयोग नगरेका ऋणीको हकमाआवधिककर्जाको अधिकतम १० प्रतिशतसम्म थपकर्जा प्रवाह गर्न सकिनेछ ।	यस्तो थपकर्जा प्रदानगर्दा Debt Equity Ratioकायमनभएको अवस्थामा समेत थप एक बर्षका लागी ऋणीको आवश्यकतालाई मध्यनजर गर्दै उक्तकर्जा नविकरण गर्न सक्ने सम्बन्धमा स्पष्ट गरी दिनु उपयुक्तहुने ।	1. कोभिड्का कारण निषेधाज्ञा कायम रहेको र कतिपय ऋणीहरुले तोकिएको भुक्तानीअवधीमातत्कालउक्त कर्जा चुक्ता गर्न सक्ने स्थिति नरहेको, 2. एकपटकको लागीभनिनिर्देशनभएकोले नविकरण गर्न पाईने नपाईने सम्बन्धमा स्पष्ट नभएकोले ।
१४	३/०७७,(१०),(४)	व्यक्तिगतआवासीय घर कर्जा भन्नाले बैंक/वित्तीय संस्थाले ग्राहकको आयस्रोत हेरी सो स्रोतले पर्याप्तधान्ने किस्ताकायम गरी उक्तग्राहकले आफैं प्रयोग गर्ने वा भाडामा लगाउने उद्देश्यले घर निर्माण, घर/अपार्टमेन्ट खरिदको लागिप्रवाह गरेको आवासीय घर कर्जा (Home Loan) लाई मात्रबुझाउनेछ ।	*सो सम्बन्धमानिम्नव्यवस्था गरिनु उपयुक्तहुने:* व्यक्तिगतआवासिय घर कर्जा भन्नाले बैंक/वित्तीय संस्थाले ग्राहकको आयस्रोत हेरी सो स्रोतले पर्याप्तधान्ने किस्ताकायम गरी उक्तग्राहकले आफैं प्रयोग गर्ने वा भाडामा लगाउने उद्देश्यले घर निर्माण, घर/अपार्टमेन्ट खरिदको लागीप्रवाह गरेको आवसीय घर कर्जा (Home Loan)लाई बुझाउनेछ र सो शब्दले ऋणीको आयस्रोत तथाक्षमतालाई हेरी *आवासियप्रयोजनकानिमित्तजग्गाखरिद गर्नका लागीप्रवाह* गरिएको कर्जालाई समेत जनाउदछ भनिउल्लेख गर्दा व्यवहारिक हुने ।	एक बैंक तथावित्तीय संस्थाबाट एउटा परिवारलाई एउटा मात्रआवासियप्रयोजनकालागीजग्गाखरिद गर्न प्रवाहहुने कर्जालाई आवास कर्जा शिर्षक अन्तरगत राख्नु व्यवहारिक हिसावले उपयुक्त देखिएकाले ।
१५	इ.प्रा.निर्देशन नं.३ (१०(५(१)	उपबुँदा नं. ४ को खण्ड (ग) बमोजिम सीमा गणना गर्दा रु. १ करोड ५० लाखवा सो	उपबुँदा नं. ४ को खण्ड (ग) बमोजिम सीमा गणना गर्दा **रु. ३ करोड वा सो भन्दाकम**को	मुद्रास्फितिसंगै कर्जाको सीमापनि बढ्दै जाने भएकाले उक्त सीमा बढाइनु उपयुक्तहुने भएकाले ।

		भन्दाकमको व्यक्तिगतआवासीय घर कर्जालाई समावेश गर्नु पर्ने छैन ।	व्यक्तिगतआवासीय घर कर्जालाई समावेश गर्नु पर्ने छैन ।	
१६	इ.प्रा. निर्देशन नं. ४/०७७ ४ (२)	औसतब्याजदर अन्तर “क”वर्गका वाणिज्य बैंकहरुकोहकमा४.४ प्रतिशत र “ख” र “ग”वर्गका संस्थाको हकमा ५ प्रतिशतभन्दा बढी नहुने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।	उक्तव्यवस्थालाई निम्नानुसार गर्नु उपयुक्तहुने: **विपन्नवर्ग तथातोकिएका क्षेत्रमाप्रवाहभएको कर्जा बाहेकको**कर्जाको औसत ब्याजदर अन्तर “क”वर्गका वाणिज्य बैंकहरुकोहकमा ४.४ प्रतिशत र “ख” र “ग”वर्गका संस्थाको हकमा ५ प्रतिशतभन्दा बढी नहुने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।	विपन्नवर्ग तथातोकिएका क्षेत्रमाप्रवाहहुने कर्जालाई प्रोत्साहन गर्न ।
१७	इ.प्रा.निर्देशन नं. ४/०७७ ३-अ	इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाको लेखानीतिबमोजिम लेखाङ्कन गरिएको कर्जाको ब्याजआम्दानीमध्ये यस बैंकको निर्देशनबमोजिमप्रोदभावीआधार (Accrual Basis)मा लेखाङ्कन गरिने ब्याजआम्दानी (जस्तै: यस बैंकको पूर्व स्वीकृतिलिई राष्ट्रिय प्राथमिकताप्राप्त क्षेत्रमालगानी गरिएको कर्जामा पुँजीकरण गरिएको ब्याज रकमतथाआर्थिक वर्ष समाप्तभएको १५ दिनभित्रप्राप्तभएको ब्याज रकम) बाहेकका अन्यप्राप्तहुनबाँकीब्याजआम्दानी बराबरको रकममाप्रचलितनियमानुसारको आयकर तथाकर्मचारी बोनस कट्टा गरी बाँकी रकमलाई सञ्चितमुनाफा(Retained Earning)लाई खर्च गरी नियमनकारी कोषमाजम्मा गर्नु पर्नेछ । उक्तब्याज	उक्तव्यवस्थालाई आ. ब. २०७८।७९ का लागिपनिकायम गरिनु उपयुक्तहुने ।	कोभिड-१९ रोकथाम गर्ने प्रयोजनको लागी नेपाल सरकारले २०७६ चैत्र ११ बाट लामो समय निषेधाज्ञा लगाएको कारण प्रभावितउद्योग व्यवसायपुन:निषेधाज्ञा लागु हुँदा धेरै मारमा परेको कारण कर्जा नियमित गर्न थप समय प्रदान गर्नु उपयुक्त देखिने हुँदा ।

		रकमप्राप्तहुनआएमानियमनकारी कोषबाट सञ्चितमुनाफा(Retained Earning)मा फिर्ता गर्न सकिनेछ । तर, आ.व २०७६/७७ को लागियस्तो अवधि २०७७असोज मसान्तसम्मकायम गरिएको छ । उदाहरणको लागि २०७७असार मसान्तभित्रमाअसुलहुनुपर्ने व्याज रकम २०७७असोज मसान्तसम्ममाअसुलभएमात्यस्तो रकमलाई बैंक तथावित्तीय संस्थाले २०७७असार मसान्तको आम्दानीमा लेखाङ्कन गर्न सक्नेछन् ।		
१८	इ.प्रा.निर्देशन नं. ५/०७७ ६-६	संस्थाको तरलता सम्बन्धी जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्ने उद्देश्यले स्रोत परिचालनमा स्वदेशीमुद्रामाप्रवाहभएको कर्जा सापटको अनुपात(Credit to Core Capital and Domestic Deposits Ratio – CCD Ratio) २०७८ असारसम्मको लागि ८५ प्रतिशत नाघ्न नहुने गरी सीमातोकिएको छ । तर, कर्जा/स्रोत परिचालनअनुपात (CCD Ratio) गणना गर्दा अन्तरबैंक निक्षेपलाई स्रोत परिचालनमा समावेश गर्न पाइने छैन ।	यो व्यवस्थालाई आ. ब. २०७८।७९ का लागिपनि गरिनु उपयुक्तहुने ।	
१९	इ.प्रा.निर्देशन नं. ६/०७७ ६	इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथावित्तीय संस्थाले आफ्ना कर्मचारीको दक्षताअभिवृद्धिका लागिप्रत्येक वर्ष गतआर्थिक वर्षको कुलतलबभत्ताखर्चको न्यूनतम ३ प्रतिशत	उक्तव्यवस्थालाई निम्नानुसार गर्नु उपयुक्तहुने: इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथावित्तीय संस्थाले आफ्ना कर्मचारीको दक्षताअभिवृद्धिका लागिप्रत्येक वर्ष गतआर्थिक वर्षको	कोभिड्का कारण कर्मचारीको दक्षताअभिवृद्धिका कार्यक्रम गर्न नपाइएकाले ।

		रकमतालिमतथा वृत्तिविकासमाखर्च गर्नु पर्नेछ । **तर, यो व्यवस्थाआर्थिक वर्ष २०७६/७७ को लागिअनिवार्य हुने छैन ।**	कुलतलबभत्ताखर्चको न्यूनतम ३ प्रतिशत रकमतालिमतथा वृत्तिविकासमाखर्च गर्नु पर्नेछ । **तर, यो व्यवस्थाआर्थिक वर्ष २०७७/७८ को लागिअनिवार्य हुने छैन ।**	
२०	इ.प्रा.निर्देशन नं. ६/०७७ १६ (क(५))	बैंक तथावित्तीय संस्थामाकार्यरत कर्मचारीको लागि कोभिड १९ जस्तामहामारीजन्य रोगबाट सुरक्षित राख्न, रोकथाम गर्न तथाउपचार गर्दा लाग्ने (वास्तविकबिलबमोजिमको) खर्च ।	उक्तव्यवस्थालाई निम्नानुसार गर्नु उपयुक्तहुने: बैंक तथावित्तीय संस्थामाकार्यरत कर्मचारीको लागि कोभिड १९ जस्तामहामारीजन्य रोगबाट सुरक्षित राख्न, रोकथाम गर्न तथाउपचार गर्दा लाग्ने (वास्तविकबिलबमोजिमको) खर्च । यस प्रकारको खर्च यस आर्थिक बर्षको अनिवार्य संस्थागत सामाजिकउत्तरदायित्व कोष भन्दा बढि भएको अवस्थामा सो रकमलाई आगामीअर्थिक वर्षको संस्थागत सामाजिकउत्तरदायित्व कोषमामिलान गर्न सकिने छ ।	बैंक तथावित्तीय संस्थामाकार्यरत कर्मचारीको लागि कोभिड १९ जस्तामहामारीजन्य रोगबाट सुरक्षित राख्न बैंकले कर्मचारी वर्गमा खर्च गर्न उत्प्रेरीत गर्ने प्रयोजनको लागी ।
२१	इ.प्रा.निर्देशन नं. १२/०७७	यस बैंकबाट “क”, “ख” र “ग”वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरुको कर्जा प्रवाहमा शुद्धता र उपयुक्तताकायम गर्ने प्रयोजनको लागि सो सम्बन्धी सूचनाव्यवस्था र यथासमयमाकर्जा नतिर्ने ऋणीहरुको कालोसूचीतयार गर्ने कार्यलाई नियमिततथाव्यवस्थित गरी एउटै स्थानबाट सूचनाप्राप्तहुने व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकाले नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ८८ को प्रयोजनको लागि सोही ऐनको दफा७९ र नेपाल राष्ट्र बैंक कर्जा सूचनाविनियमावली, २०५९ को विनियम७ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायकानिर्देशन जारी	उक्तव्यवस्थालाई निम्नानुसार गर्नु उपयुक्तहुने: यस बैंकबाट “क”, “ख”, “ग” र **“घ”**वर्गको इजाजतपत्रप्राप्त संस्थाहरुको कर्जा प्रवाहमा शुद्धता र उपयुक्तताकायम गर्ने प्रयोजनको लागि सो सम्बन्धी सूचनाव्यवस्था र यथासमयमाकर्जा नतिर्ने ऋणीहरुको कालोसूचीतयार गर्ने कार्यलाई नियमिततथाव्यवस्थित गरी एउटै स्थानबाट सूचनाप्राप्तहुने व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकाले नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ८८ को प्रयोजनको लागि सोही ऐनको दफा७९ र नेपाल राष्ट्र बैंक कर्जा सूचनाविनियमावली, २०५९ को विनियम७ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायकानिर्देशन जारी गरिएको छ ।	सबै बैंक तथावित्तीय संस्थाहरुको कर्जा सूचनाआदान एकै स्थान र एउटै रिपोर्टबाट प्राप्त गर्ने व्यवस्था गर्न उपयुक्तहुने भएकाले ।

		गरिएको छ ।		
२२	इ.प्रा.निर्देशन नं. १२ /०७७ १८(५)	एकाघर परिवारको सम्बन्धमा यस निर्देशनको प्रयोजनकालागि एकाघर परिवार भन्नाले सम्बन्धितव्यक्तिको पतिवापत्नी, छोरा, बुहारी, छोरी, धर्मपुत्र, धर्मपुत्री, बाबु, आमा, सौतेनीआमा र आफूले पालनपोषण गर्नु पर्ने दाजु, भाउजु, भाइबुहारी र दिदीबहिनी सम्झनु पर्नेछ ।	उक्तव्यवस्थालाई निम्नानुसार गर्नु उपयुक्तहुने: एकाघर परिवारको सम्बन्धमा यस निर्देशनको प्रयोजनकालागि एकाघर परिवार भन्नाले सम्बन्धितव्यक्तिको पतिवापत्नी, छोरा, बुहारी, अविवाहित छोरी, धर्मपुत्र, धर्मपुत्री, बाबु, आमा, **हजुरवुवा-हजुरआमा, सासुससुरा- (बुहारीको हकमा)** सौतेनीआमा र आफूले पालनपोषण गर्नु पर्ने दाजु, भाउजु, भाइबुहारी र दिदीबहिनी सम्झनु पर्नेछ ।	1. हजुरवुवा-हजुरआमा, सासुससुरा (बुहारीको हकमा) सम्वन्धमा एकाघर संगोलको परिभाषामा अस्पष्ट भएकाले, 2. व्यवहारिक रुपमाहजुरवुवा-हजुरआमा, सासुससुरा (बुहारीको हकमा) संगै एकाघरमा बस्ने भएकाले ।
२३	इ.प्रा.निर्देशन नं. १४/०७७ १ (ख(उ))	सम्बन्धित संस्थाको सञ्चालक समितिबाट शाखाकार्यालय स्थापना/सञ्चालन गर्ने सम्बन्धी निर्णय भएको हुनु पर्ने । सञ्चालक समितिले निर्णय गरेको मितिले १५ दिनभित्र यस बैंक समक्ष संलग्न अनुसूची १४.१ बमोजिमको ढाँचाको फारम भरी स्वीकृतिको लागिआवेदनदिनु पर्ने । यस बैंकबाट स्वीकृतिपाएको मितिले छ महिनाभित्रमाशाखाकार्यालय खोली कारोबार सञ्चालन गरि सक्नु पर्ने ।	कोभिड १९ लाई नियन्त्रण गर्न नेपाल सरकारले गरेको बन्दाबन्दीर/वानिषेधाज्ञाको समयलाई उक्त ६ महिनामा समावेश नगरिनु उपयुक्तहुने ।	बन्दाबन्दीर/वानिषेधाज्ञाको समयमाशाखाखोल्नकालागिआवश्यक पर्ने कार्य गर्न नपाइने भएकाले ।
२४	इ.प्रा.निर्देशन नं.१६/०७७ बुँदा नं. २(ग)	“इजाजतपत्रप्राप्त“क”वर्गका वाणिज्य बैंकले स्वीकार गर्ने कलनिक्षेपको अंशकुलनिक्षेप दायित्वको १० प्रतिशत र इजाजतपत्रप्राप्त“ख”तथा“ग” वर्गका वित्तीय संस्थाहरुले स्वीकार गर्ने कलनिक्षेपको अंशकुलनिक्षेप दायित्वको १५ प्रतिशतभन्दा बढी कायम गर्न पाइने छैन ।	उक्तव्यवस्थालाई २०७९ आषाढ मसान्त सम्मकालागिअनिवार्य नगराइनु उपयुक्तहुने ।	कोभिडको कारणले गर्दा समग्र राष्ट्रिय आर्थिक गतिविधिलाई प्रभावपारेको र बैंक तथावित्तीय संस्थाहरुले व्यवसाय राम्रोसंग संचालन गर्न नपाएकाले ।

२५	इ.प्रा.निर्देशन नं. १७/०७७ ३ (क)	(क) विपन्नवान्यूनआयभएकाव्यक्तिलाई लघु उद्यमवाव्यवसाय सञ्चालन गर्न सामूहिकजमानीमाप्रति सदस्य/व्यक्तिलाई प्रदान गरेको बढीमा तीनलाख रुपैयाँसम्मको लघु कर्जा । विगतदुई वर्षदेखि कर्जा उपभोग गरी असलवर्गमा परेका समूह सदस्य/व्यक्तिको हकमापाँचलाख रुपैयासम्मप्रदान गरेको लघु कर्जा ।	सीमा बढाउने र अर्को बुंदामागाभ्ने गरी हटाउनु उपयुक्तहुने ।	उस्तै प्रकृतिको भएकाले इ.प्रा.निर्देशन नं. १७/०७७ बुँदा ३ (ग) मा गाभ्नु उपयुक्तहुने र मुद्रास्फितिसंग यस सीमालाई पनि बढाउनु उपयुक्तहुने ।
२६	इ.प्रा.निर्देशन नं. १७/०७७ बुँदा ३ (ग)	ग)विपन्नवान्यूनआयभएकाव्यक्तिलाई लघुउद्यमवाव्यवसाय सञ्चालन गर्नका लागि स्वीकारयोग्यधितो लिई वा सामूहिकजमानीमाप्रति सदस्यपाँचलाख रुपैयाँमा नबढ्ने गरी उपलब्ध गराएको लघु उद्यमकर्जा । विगतदुई वर्षदेखि कर्जा उपभोग गरी असलवर्गमा परेका समूह सदस्यको हकमा सात लाख रुपैया सीमाकायम गरिएको ।	ग) विपन्नवान्यूनआयभएकाव्यक्तिलाई लघुउद्यमवाव्यवसाय सञ्चालन गर्नका लागि स्वीकारयोग्यधितो लिई वा सामूहिकजमानीवाव्यक्तिगतजमानीमा प्रतिव्यक्ति**८ लाख रुपैयाँ**मा नबढ्ने गरी उपलब्ध गराएको लघु उद्यमकर्जा । विगतदुई वर्षदेखि कर्जा उपभोग गरी असलवर्गमा परेका व्यक्तिहरुको हकमा**दशलाख रुपैयाँ** सीमाकायम गरिएको ।	ग्राहकको आवश्यकताबमोजिमको कर्जा उपलब्ध गराई बहुबैंकिङ्ग कारोबारलाई निरुत्साहित गर्न ।
२७	इ.प्रा.निर्देशन नं. १७ /०७७ ३ (द)	(द) सानातथा लघु व्यवसायहरुलाई चल/अचल सम्पत्तिधितो लिई वाउद्यम/परियोजनाधितो लिई प्रवाहित रु. १० लाखसम्मको कर्जा ।	(द) सानातथा लघु व्यवसायहरुलाई चल/अचल सम्पत्तिधितो लिई वाउद्यम/परियोजनाधितो लिई प्रवाहित**रु. २५ लाख**सम्मको कर्जा ।	सानातथा लघु व्यवसायहरुलाई पूँजीको पर्याप्तउपलब्धताको लागितथा सानाउद्यमव्यवसायको स्पष्ट सीमानिर्धारण गर्न ।
२८	इ.प्रा.निर्देशन नं. १७ /०७७ ३ (ध)	हालव्यवस्थानभएको ।	**कोभिड**(१९ को कारणले बैदेशिक रोजगारीबाट स्वदेश फिर्ता भएकावाहुने युवाहरुलाई धितो लिई वानलिई प्रदान गरिने रु. १० लाख सम्मको स्वरोजगार कर्जा ।	1. विदेशमासिकेको सीपको उपयोग गर्न, 2. बेरोजगारी हटाउन, 3. उद्यमशीलताको बिकास गर्न,
२९	इ.प्रा.निर्देशन नं. १७ /०७७	(क) सुरक्षितधितो लिई सामुहिकवाव्यक्तिगतआधारमा प्रत्यक्षवाअप्रत्यक्ष रुपमाप्रदानहुने रु.	(क) सुरक्षितधितो लिई सामुहिकवाव्यक्तिगतआधारमा प्रत्यक्षवाअप्रत्यक्ष रुपमाप्रदानहुने **रु. १५ लाख**सम्मको कर्जा ।	सुरक्षितआवासको प्रत्याभूति गर्नको लागि, समयानुकुल परिवर्तन गर्न आवश्यक रहेकोले ।

	९ (क)	७लाखसम्मको कर्जा ।		
	इ.प्रा.निर्देशन नं. २१/०७७, १	बैंक तथावित्तीय संस्थाहरुले बीमाअभिकर्ताको कार्य गर्न पाउने छैनन् ।	निम्नव्यवस्था गर्नु उपयुक्तहुने: बैंक तथावित्तीय संस्थाहरुले प्रदान गर्ने कुनै पनि सेवा सुविधा हरुसँग संलग्ननगराई जीवनतथानिर्जीवनबीमाअभिकर्ताको कार्य गर्न सक्नेछन् ।	बीमालाई लगानीतथाविपतव्यवस्थापनको एक अचुकअस्त्रको रुपमाबुझी नेपाल सरकारले एक तिहाई जनतामाबीमा सेवापुर्याउने लक्ष्यमा सहयोग पुर्याउन ।
३०	इ.प्रा.निर्देशन नं.२१/०७७ बुँदा नं. ४८(क)	निषेधाज्ञा अवधिभर र सो अवधि समाप्तभएको एक महिनासम्म बैंक तथावित्तीय संस्थाले कुनै पनिप्रकारको असुली सम्बन्धी सूचनावालिलामी सम्बन्धी सूचना जारी गर्न पाइने छैन् ।	सो सम्बन्धमानिम्नव्यवस्था गरिनु उपयुक्तहुने: निषेधाज्ञा अवधिभर र सो अवधि समाप्तभएको एक महिनासम्म बैंक तथावित्तीय संस्थाले कुनै पनिप्रकारको असुली सम्बन्धी सूचनावालिलामी सम्बन्धी सूचना जारी गर्न पाइने छैन् । तर २०७७ चैत्र मसान्तमानिष्कृय कर्जामा वर्गीकरण भएको कर्जाको हकमाभने यसले वाधा पुऱ्याएको मानिने छैन्।	सहज परिस्थितिमा समेत कर्जा नियमितनगर्ने ऋणीको हकमाथप समय प्रदानगर्दा बैंकको जोखिम बढन जाने परिस्थितीलाई मध्यनजर गरी ।
३१	अ.प्रा. निर्देशन नं. १/०७७ बुँदा नं. १-क (अ र आ)	१.विद्युतीयभुक्तानी कार्ड जारी गर्दा अपनाउनुपर्ने नीतिगतएवम् प्रक्रियागतव्यवस्था सम्बन्धमा क) यस बैंकबाट अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाले विद्युतीयभुक्तानी कार्ड जारी गर्दा देहायबमोजिममात्र गर्न पाउनेछन्। अ) अनुमतिपत्रप्राप्त“क”वर्गका बैंकले क्रेडिट कार्ड, डेबिट कार्ड, प्रिपेड कार्ड लगायतकाविद्युतीयभुक्तानी कार्ड जारी गर्न सक्नेछन्, आ) अनुमतिपत्रप्राप्त“ख” र “ग”वर्गका बैंक तथावित्तीयसंस्थाले क्रेडिट कार्ड बाहेकका अन्यविद्युतीयभुक्तानी कार्ड मात्र जारी गर्न	यस व्यवस्थालाई निम्नानुसार गर्नु उपयुक्तहुने: १.विद्युतीयभुक्तानी कार्ड जारी गर्दा अपनाउनुपर्ने नीतिगतएवम् प्रक्रियागतव्यवस्था सम्बन्धमा (क) यस बैंकबाट अनुमतिपत्रप्राप्त संस्थाले विद्युतीयभुक्तानी कार्ड जारी गर्दा देहायबमोजिममात्र गर्न पाउनेछन्। अ) अनुमतिपत्रप्राप्त“क” र **“ख”वर्गका बैंकले क्रेडिट कार्ड**, डेबिट कार्ड, प्रिपेड कार्ड लगायतकाविद्युतीयभुक्तानी कार्ड जारी गर्न सक्नेछन्, आ) अनुमतिपत्रप्राप्त“ग”वर्गका बैंक तथावित्तीय संस्थाले क्रेडिट कार्ड बाहेककाअन्यविद्युतीयभुक्तानी कार्ड मात्र जारी गर्न सक्नेछन्,	राष्ट्रिय स्तरको बिकास बैंकहरुको हालको क्रेडिट कार्ड राष्ट्रिय स्तरको बिकास बैंकलाई पनि जारी गर्न अनुमतीप्रदानगर्न दिनु उपयुक्तहुने ।

		सक्नेछन्,		

*****